

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ГРЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:
Завідувач кафедри
_____ **Ю. Б. Лабецька**
(підпис)

«_08_» _____ січня _____ 2024_ р.

**«СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
НОВОГРЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ
МОВОЮ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої
освіти
освітньо-професійної програми
«Переклад і міжкультурна комунікація
(новогрецька, англійська)»
Піріді Олена Георгіївна
Науковий керівник:
Кіор Ю.А., кандидат філологічних
наук, доцент
Рецензент:
Петрова Г.Л., кандидат філологічних
наук, старший викладач кафедри
іспанської і новогрецької філології і
перекладу Київського національного
лінгвістичного університету

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«__» _____ 20__ р.

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	7
1.1. Природа та особливості юридичної мови	7
1.2. Право та юридичний переклад.....	9
1.3. Основні характеристики юридичного дискурсу та особливості юридичного перекладу.....	13
1.4. Основні способи перекладу. Поняття трансформації. Лексичні трансформації як прийоми перекладу	18
Висновки до розділу 1.....	26
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ НОВОГРЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	28
2.1. Поняття документу та його види.....	30
2.2. Особливості перекладу шаблонних документів.....	34
2.2.1. Особливості складання та перекладу свідоцтва про народження в новогрецькій та українській мовах.....	34
2.2.2. Особливості складання та перекладу свідоцтва про шлюб в новогрецькій та українській мовах.....	41
2.3. Особливості перекладу грецьких довіреностей українською МОВОЮ.....	50
Висновки до розділу 2.....	61
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Ця кваліфікаційна робота присвячена вивченню специфіки грецького та українського юридичного дискурсу та особливостей перекладу новогрецьких юридичних документів українською мовою. Юридичний переклад є одним із найбільш складних видів перекладів, який потребує особливої уваги та знань з боку перекладача.

Незважаючи на досить велику кількість праць зарубіжних та вітчизняних лінгвістів, що займалися дослідженням мови юридичних документів (А.Л. Арцишевська, А.В. Просяна, М.І. Любченко, Н.Д. Голев, В. Бхатія, К.Е. Валеонтіс, С. Шарчевич, А. Тросборг, П.М. Тієрсма), проблемі перекладу текстів у сфері юриспруденції, їх граматичним, семантичним, синтаксичним особливостям та перспективам вдосконалення перекладу присвячено хоча і досить велику кількість розвідок (В.І. Карабан, Т.В. Журавель, Н.І. Хайдарі, О.О. Ходаковська, А. Столярова, О.С. Богайчук, Д. Као, М. Канеллопулу-Боті, А. Коккініду, М. Меладакі, П.Г. Крібас тощо), роботи системного характеру відсутні. **Актуальність** нашого дослідження обумовлене, з одного боку, зростанням міжнародного співробітництва, міжнародної торгівлі, кооперації, налагодженням та розширенням політичних, економічних, культурних та ділових зв'язків, що набувають глобального масштабу та потребують належного юридичного обслуговування у вигляді грамотного створення відповідного документу іноземною мовою або його переклад українською і навпаки, а з іншого – наявністю прогалин у вивченні особливостей перекладу юридичних текстів зі збереженням якості, коректності та змістовності оригіналу, складнощів у роботі перекладача юридичних текстів, зокрема новогрецьких.

Новизна дослідження полягає в тому, що вперше досліджуються особливості відтворення грецьких юридичних документів українською мовою (на прикладі шаблонних документів та довіреностей).

Метою кваліфікаційної роботи є визначити характеристики текстів юридичного спрямування у новогрецькій та українській мовах, а також проаналізувати особливості відтворення грецьких текстів українською мовою на прикладі текстів довіреностей і документів, що стосуються народження і шлюбу.

Для досягнення мети передбачається виконання таких **завдань**:

- вивчити теоретичні засади дослідження юридичного дискурсу,
- проаналізувати склад сучасної юридичної лексики,
- виявити специфіку перекладу лексики документів юридичного спрямування з новогрецької мови українською,
- виявити та проаналізувати синтаксичні особливості перекладу грецьких конструкцій новогрецькою мовою,
- дослідити основні проблеми перекладу скорочень та аббревіатур у контексті юридичного дискурсу.

Об'єктом дослідження є тексти юридичних документів новогрецької мови та їх переклади українською.

Предметом дослідження є особливості перекладу юридичної лексики та синтаксичних конструкцій з новогрецької мови українською.

Методи дослідження. Під час написання роботи було використано метод зіставного та порівняльного аналізу, для окреслення різниці особливостей юридичних текстів в новогрецькій та українській мовах. Під час дослідження застосовувалися також методи критичного аналізу, спостереження та синтезу.

Практичне значення дослідження вбачаємо в можливості використання матеріалів роботи та результатів цього дослідження при розробці та викладанні теоретичних курсів спеціалізованого перекладознавства для студентів-елліністів (теорія та практика перекладу, переклад та редагування текстів різних жанрів, мистецтво перекладу та теорія інтерпретації тощо), при написанні курсових та кваліфікаційних робіт

за подібною тематикою, а також для формування новогрецько-українських юридичних словників.

Теоретичною базою цього дослідження стали сучасні роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань теорії перекладу (В.І. Карабан, І.В. Корунець, О.І. Чередниченко, Р. Ньюмарк), мови юридичних документів (А.Л. Арцишевська, І.С. Руднева, С. Шарчевич, П.М. Тієрсма, А. Капоне та ін), особливостей перекладу юридичної термінології і юридичних текстів (Д. Као, А. Тросборг, В. Алкараз, Б. Хьюз, П.Г. Крібас, М. Меладакі, М. Сфакіанакі та ін).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота включає вступ, основну частину, яка складається з 2 розділів, висновки, список використаної літератури та джерел.

У Вступі обґрунтовано актуальність обраної для дослідження теми, розкрито наукову новизну, висвітлено теоретичне та практичне значення кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, а також подано відомості про апробацію роботи.

У Розділі 1 представлено теоретичну базу досліджуваної теми, окреслені поняття «фахова мова» та «фаховий текст», надано характеристику термінів. У Розділі 2 розглянуто особливості складання юридичних документів у новогрецькій та українській мовах (на прикладі шаблонних документів та довіреностей). Крім того, окреслено особливості юридичних текстів двох досліджуваних мов та проведено аналіз перекладу текстів юридичної спрямованості, охарактеризовано проблеми перекладацького характеру та запропоновано прийоми їх вирішення. Кожен розділ містить підсумок у вигляді висновків.

У висновках підбиваються підсумки та результати нашої кваліфікаційної роботи, а також висвітлюються перспективи подальших досліджень.

Список використаної літератури та джерел складається з 78 позицій.

Апробація результатів дослідження. Певні теоретичні та практичні напрацювання кваліфікаційної роботи були представлені на Міжнародній науково-практичній конференції «Мови і літератури у крос-культурній перспективі» (16-17 листопада 2023 р.); за результатами доповіді здійснено публікацію «Види юридичних текстів та їх переклад» у збірнику тез із матеріалами конференції.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1. Природа та особливості юридичної мови

Уся діяльність людини, усі її сфери обслуговуються мовою, яка перебуває у постійному розвитку, безперервно змінюється, щоб бути спроможною якнайкраще їх обслуговувати. Саме тому сучасне мовознавство виявляє неабиякий інтерес до конкретних виявів мовленнєвої діяльності – різного роду текстів (усних та письмових), які визнано основними одиницями спілкування.

Однією з основних ознак будь-якого тексту є стиль. У науці існує близько ста визначень стилю, оскільки кожна галузь розглядає його зі своїх позицій, виділяючи в якості його основних властивостей ті, що є для неї найсуттєвішими [48, с. 57].

С.П. Бирик зазначає, що за час становлення і стабілізації / унормування термінологічної субпарадигми «офіційно-діловий стиль» залежно від теоретичних засад тієї чи іншої праці сформувався ряд понять для називання цього функціонального різновиду літературної мови («офіційно-діловий стиль» (І.Г. Чередниченко, В.С. Перебийніс, М.М. Пилинський, О.Д. Пономарів, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько та ін.), «офіційно-ділова мова», «діловий стиль» (М. М. Пилинський, А. Ф. Марахова), «ділова мова» (М. А. Жовтобрюх, М. М. Пилинський, С. Я. Єрмоленко), «мова (стиль) ділових документів» (А. Ф. Марахова, А. П. Коваль, М. М. Пещак)), перевагу ж віддають термінові «офіційно-діловий стиль» [2, с. 185-186].

Офіційно-діловий стиль вирізняється у переважній більшості мов, що функціонують як державні або офіційні. Однією з його ознак є багатосаровість, що пояснюється тим, що цей стиль обслуговує більш ніж одну сферу людської діяльності. У зв'язку з цим постає закономірне питання

про виділення в його межах підсистем, що відповідають кожній конкретній сфері діяльності [48, с. 58].

Традиційно в українській лінгвостилістиці виділяють три його різновиди: адміністративно-канцелярський, дипломатичний та законодавчий. Однак С.П. Бибик пропонує нову систему підстилів офіційно-ділового стилю сучасної української літературної мови, виокремлюючи адміністративний, законодавчий, юридичний та дипломатичний підстилі [2, с. 186].

За визначенням дослідниці, юридичний підстиль виражений у судово-адміністративному та кримінальнопроцесуальному різновидах, тобто в юриспруденції, де тексти офіційно-ділового стилю виступають знаряддям і способом правового пізнання, оволодіння суспільноправовим досвідом і передавання правової культури від покоління до покоління [2, с. 186].

Проаналізувавши існуючі класифікації юридичних підстилай вітчизняних та зарубіжних (зокрема грецьких) науковців, А. Столярова пропонує власну класифікацію, яку вважає найбільш повною. Згідно з нею, юридична підсистема офіційно-ділового стилю складається з: 1) законодавчого підстилю; 2) підстилю теорії права та 3) процесуального підстилю. Останній охоплює а) мову судової практики, представлену такими жанрами документів, як судові рішення, вирoki, постанови, апеляційні та касаційні скарги тощо; б) мову позасудової юридичної практики, прикладами якої є нотаріальні акти, довіреності, контракти тощо; в) адміністративно-управлінський різновид, представлений мовою адміністративних документів [48, с. 58].

Останнім часом багато науковців звертається до досліджень фахової мови. З огляду на це з'явилася ціла низка термінів на позначення фахової мови, такі як **підмова** та **спеціальна мова**, а також на позначення фахової мови системи права, серед яких: **мова права** [12, с. 81]; **правнича мова** [40, с. 20], **фахова юридична мова** [1, с. 248]; **фахова мова юриспруденції** [29, с. 5]; в грецькій науковій літературі вживається термін **юридична мова** [77].

Великий внесок у вивчення юридичної англійської мови зробив П.М. Тієрса, американський лінгвіст і юрист. Він виступав за спрощення складних юридичних формулювань і реформу мови права з метою зробити її більш доступною для пересічних громадян, які не мають спеціальної юридичної освіти. У своїй відомій монографії «Legal language» він досліджує походження юридичної мови з ранніх англосаксонських часів до наших днів) [66].

Мова права (юридична мова) – це функціональний різновид літературної мови, що має відповідні стилістичні та структурно-жанрові риси, зумовлені специфікою правової сфери та її комунікативно-професійними потребами. Мова права – одне з найважливіших правових явищ, яке виступає основною формою існування правових актів. У зв'язку з цим мова права є центральним питанням юриспруденції, на якому зав'язані такі ключові її проблеми, як пізнання, інтерпретація [35].

Щодо лексики юридичної мови, то основна її риса – складні та унікальні терміни, які до неї входять. Частина термінів однієї юридичної мови притаманна багатьом іншим юридичним мовам. При цьому багато термінів залишаються унікальними в рамках однієї конкретної юридичної мови.

Специфіка юридичної мови складається з двох елементів – мови та права. На сьогодні поняття юридичної мови не має точного визначення, оскільки «юридичну мову» розглядають із різних аспектів, беручи до уваги її різноманітні функції – правотворчість, професійну діяльність юристів тощо.

1.2. Право та юридичний переклад

Право – це самостійна наукова галузь, яка постійно розвивається і змінюється. Право регулює майже всі аспекти життя людини, на кожному рівні (особистому, соціальному, економічному, адміністративному, професійному тощо). На праві базуються діяльність держави та відносини держави з громадянами. Воно поділяється на цілу систему спеціальностей,

які постійно розвиваються вшир і вглиб. Беручи до уваги міцний зв'язок закону з письмовим словом, створено незліченну кількість правових текстів. Переклад цих текстів показує особливості, які характеризують право як наукову галузь.

Юридичний переклад визначається як мовно-юридична процедура відтворення правового змісту юридичного тексту вихідної культуроспецифічної правової системи засобами фахової мови правової системи-реципієнта задля збереження відповідних юридичних функцій та/або екстеріоризації інших прагматичних функцій тексту перекладу, що діють на час виконання перекладу [53].

Юридичний переклад є спеціалізованою сферою перекладацької діяльності, де документи характеризуються лаконічністю, точністю і чіткістю викладу, щоб попередити обман, тому доповнення, опущення, зміни в тексті, помилки в тексті перекладу можуть стати причиною великих матеріальних втрат [42, с. 92].

М. Меладакі вважає, що юридичний переклад належить до сфери техніки, а не художнього перекладу [77].

Ступінь складності перекладу юридичних текстів є різним і може бути зумовлений низкою факторів. К.Е. Валеонтіс і П.Г. Крібас розрізняють дві категорії особливостей юридичних текстів: мовно-орієнтовані особливості та право-орієнтовані особливості. Серед мовних особливостей зазначаються такі:

1. складний і унікальний юридичний словниковий запас, обсяг якого залежить від мови (лексичний рівень);
2. формальний та безособовий синтаксис у поєднанні з помітно складними та тривалими періодами (рівень синтаксису);
3. перформативний характер її висловлювань (прагматичний рівень);
4. безособовий стиль із широким використанням заперечних речень, які проголошують права та обов'язки (стилістичний рівень) [68, с. 32, 242].

Право-орієнтовані особливості по суті зумовлені різною та незалежною еволюцією правових концепцій у кожному правовому порядку, незалежно від мови, яка їх використовує. С. Влахопулос поділяє право-орієнтовані особливості на прагматичні, формальні та семантичні:

1. прагматичні особливості стосуються реалій, які відрізняються високим ступенем цивілізованості, наприклад, різноманітні правові інститути;
2. формальні особливості стосуються синтаксису та текстових характеристик правового тексту в певній галузі праві;
3. семантичні особливості стосуються термінології, лексичного матеріалу, який підтримує термінологію, і лексичного матеріалу, який з'являється в правових текстах без юридичних конотацій [70, 18-20].

До зазначених вище елементів правового дискурсу слід додати правопорядок, до якого належить кожен текст. Правовий порядок розвивається в рамках кожної держави і є результатом історичних, соціальних, політичних та економічних умов. Кожен правопорядок відрізняється, але деякі, завдяки спільній правовій традиції, можуть більше зближуватися. В інших випадках, через різну систему права, до якої належить кожна з них, вони можуть бути дуже далекими. Таким є випадок грецького правового порядку, який належить до сім'ї континентального права, та англійського правового порядку, який належить до сім'ї загального права. Правовий порядок Кіпру, саме через британське правління з одного боку та міцний зв'язок з грецькою державою з іншого, має змішану правову систему [77].

Беручи до уваги цей критерій, К.Е. Валеонтіс та П.Г. Крібас виділяють такі категорії юридичного перекладу:

1. внутрішньомовний переклад між текстами, які відображають різні правопорядки;
2. міжмовний переклад між текстами, які відображають різні правопорядки;

3. міжмовний переклад між текстами, які відображають той самий правовий порядок, у якому паралельний багатомовний синтаксис не застосовується (відповідно, існує мова оригіналу та мова перекладу);
4. міжмовний переклад між текстами, що відображають той самий правовий порядок, у якому застосовується паралельний багатомовний синтаксис (відповідно, немає мови оригіналу та мови перекладу) [68, с. 248].

Крім того, зрозуміло, що юридичні тексти охоплюють дуже широкий спектр тем з точки зору їх змісту через широкий спектр питань, які сьогодні регулюються законодавством і охоплюють майже всю людську діяльність. Наприклад, судові рішення, яке вирішує питання промислової власності, може включати умови хімії та фармакології, а рішення, яке вирішує питання про зловживання під час продажу, може містити умови текстильного виробництва та пакування. Судове рішення, безумовно, містить і правові положення, на які воно посилається і які необхідно застосувати для вирішення спору. Таким чином, юридичні тексти демонструють високий ступінь інтертекстуальності, оскільки вони посилаються на інші юридичні тексти, які зазвичай необхідні для розуміння тексту, що перекладається.

Характерною є також неоднозначність правових текстів. Ця неоднозначність у більшості випадків не є випадковою. Її свідомо обирають автори текстів, щоб максимально задовольнити побажання сторін. Особливо у випадках законів і норм права необхідна неоднозначність, щоб верховенство права могло бути застосоване в ряді майбутніх випадків. Перекладач юридичних текстів не намагатиметься тлумачити неоднозначні терміни чи фрази, але, швидше за все, відтворюватиме двозначність якомога дослівніше та залишатиме питання тлумачення зацікавленим сторонам [77].

Відповідно до вищезазначеного, підтверджується судження М. Канеллопулу-Боті про те, що юридичний переклад є постійним прикладним порівняльним правом [77].

1.3. Основні характеристики юридичного дискурсу та особливості юридичного перекладу

Юридичний переклад має специфічні риси технічного перекладу. Існує безліч підходів до визначення юридичного дискурсу. Віджай К. Бхатія, Крістофер Н. Кандлін, Ян Енгберг вважають, що юридичний дискурс – це використання юридичної мови у різних юридичних жанрах та підстилях [57, с. 9-11]. Спираючись на погляди О. Вальтера, О.О. Ходаковська зазначає, що в залежності від функціональних галузей права юридичний дискурс може бути поділений на чотири категорії:

- 1) мова законів (правові тексти, призначені законодавцем як для фахівців, так і нефахівців (закони, постанови тощо));
- 2) мова юридичної науки та експертиз (коментарі та обговорення фахових питань у межах професійної комунікації);
- 3) мова відомчого писемного спілкування (формуляри, повістки тощо);
- 4) адміністративний жаргон (неофіційне обговорення спеціальних питань фахівцями).

Маркером юридичного дискурсу є ситуація комунікації в юридичній сфері, а головною складовою – текст юридичного документу [49, с. 164].

А. Тросборг говорить про те, що мову закону слід відрізняти від інших типів юридичної мови як, наприклад, мова, яка використовується в залі суду, мова юридичних підручників, мова юристів і мова непрофесіоналів, які говорять про закон [67, с. 11]. Будь-який тип юридичного тексту або підстиль юридичного дискурсу має свої особливості, які необхідно враховувати в перекладі, і знати статус та комунікативну мету як оригіналу, так і перекладу.

Основою класифікації юридичного перекладу є класифікація за типами текстів. Хорватська дослідниця С. Шарчевич, виходячи з логічного критерію прескриптивності-дескриптивності тексту (прескриптивний – розпорядчий, а дескриптивний – описовий), виділяє три типи юридичних текстів:

- 1) первинно прескриптивні тексти (закони, розпорядження, договори, контракти);

2) змішані тексти, які є в першу чергу дескриптивними, але містять й прескриптивні елементи (позови, заяви, апеляції, петиції);

3) дескриптивні тексти (наукова, навчальна література) [63, с. 9].

Щоб зберегти так звану «букву закону», перекладачі правових текстів традиційно були пов'язані зобов'язанням вірності вихідному тексту. У результаті було загальновизнано, що мета перекладача полягала в тому, щоб якомога точніше реконструювати форму та зміст вихідного тексту. Таким чином, дослівний переклад (якомога суворіший) за твердженням С. Шаркевич був золотим стандартом для перекладу юридичних текстів і підтримується досі [64]. Пізніше було запроваджено підхід перекладу юридичних текстів на основі так званої «юридичної еквівалентності». «Юридична еквівалентність» визначається як досягнення не тільки ідентичності значення між текстом-джерелом і цільовим текстом, але також досягнення приписування намірів особи чи органу (законодавця, юриста, судді тощо), які створили вихідний текст, тобто захисний зміст ідентичності, наказове значення та ефект, а також навмисність [77].

Юридичний переклад, через велику кількість і різноманітність текстів, часто був предметом численних досліджень перекладознавства. У цих теоріях робиться спроба класифікувати юридичні тексти та стратегії перекладу. Були запропоновані різні критерії для застосування теорій перекладу, враховуючи тип тексту, його юридичну обов'язковість, галузь права, до якої він відноситься, збіжність або віддаленість тексту-джерела та цільового тексту тощо [77].

М. Політіс і М. Канеллопулу-Ботті визначають такі категорії юридичних текстів:

1. Тексти, що встановлюють норми права (міжнародні договори, закони, укази);
2. Тексти, які застосовують норми права (адміністративні акти та судові рішення);

3. Тексти, які спричиняють або можуть спричинити юридичні наслідки, такі як приватні правові акти (контракти, угоди тощо), а також свідчення свідків у судових чи поліцейських органах;
4. Тексти теорії права;
5. Тексти, що популяризують правові концепції, або тексти загального інтересу, що містять правові питання [77].

В. Алкараз і Б. Хьюз вдаються до аналітичної фіксації жанрів юридичних текстів, аналізуючи характеристики та текстові конвенції кожного жанру (з посиланням на англійський правопорядок). Насамперед, вони визнають дві основні категорії правових текстів: тексти, створені органами державної влади, і тексти, створені приватними особами. До першої категорії належать університетські дипломи та сертифікати, свідоцтва, законодавчі тексти, судові рішення, а також два текстові жанри, які характеризуються як усні: свідчення свідків на публічних зборах і виступи адвокатів. До другої категорії належать договори, нотаріальні дії, договори страхування, заповіти, довіреності, статті теорії права, а також посилання на правові поняття в художніх текстах [56].

П.Г. Крібас і М. Сфакіанакі також додають критерій юридичної обов'язковості тексту перекладу для типології перекладів юридичних текстів, який є вирішальним для визначення меж втручання чи тлумачення з боку перекладача. З цієї точки зору, тексти національного законодавства та правової теорії одномовних держав, які є дійсними лише в рамках правового порядку, у якому вони створені, демонструють нульову обов'язковість як цільовий текст мовою, на яку вони перекладені. Те ж саме може стосуватися судових рішень, які, однак, потенційно мають таку саму силу, як і та, яку вони мають у правовому порядку, в якому вони вироблені, через правову базу та надані механізми визнання [77]. Щодо приватних правових актів, визначення ступеню обов'язковості мовних версій покладається на приватну автономію. Стосовно міжнародних конвенцій, беручи до уваги той факт, що грецька мова в принципі не належить до мов, на яких складено оригінальні

тексти, П.Г. Крібас і М. Сфакіанакі зазначають, що вони є частиною грецького правопорядку у двох мовних формах – оригінальній і грецькому перекладі. Обов'язковість грецької версії залежить від якості перекладу, оскільки, коли цього недостатньо, тлумач закону вдається до оригіналу [75, с. 80].

У загальному розгляді критеріїв, які має враховувати перекладач юридичних текстів, Р. Штольце пропонує систему орієнтації для перекладача юридичних текстів, фіксуючи ряд факторів, які визначають, з одного боку, положення тексту для перекладу в правовій системі, в якій він створений, і, з іншого боку, стратегія перекладу та методи перекладу, які повинні бути використані для переформулювання тексту цільовою мовою. Ці фактори включають правовий світ, у якому було створено оригінальний текст (тобто культуру, яка охоплює правовий порядок), правову систему (континентальне право, юриспруденційне право, наднаціональне право), текстовий жанр (законодавчий текст, рішення суду, свідоцтво, договір тощо), галузь права (кримінальне, цивільне, адміністративне, сімейне, міжнародне право тощо), правові поняття, які він містить, юридичний стиль, риторика, функція тексту (як у мовне джерело, а також запланована функція в цільовій мові), термінологія (де необхідно перевірити еквівалентність юридичних понять), лінгвістична інформація (формальна мова, час дієслова, структура речень тощо) та усталені вирази юридичної мови [65, с. 11-12].

Юридична термінологія є ключовою особливістю юридичної мови, але труднощі юридичного перекладу, як уже зазначалося, не вичерпуються труднощами перекладу юридичних термінів. В. Алкараз і Б. Хьюз [56, с. 154-162] згадують дві категорії юридичних термінів: суто технічні терміни та напівтехнічні терміни, тобто терміни, які набули одного (або кількох) значень у повсякденній мові та іншого значення у сфері юриспруденції. Важливу частину юридичної термінології складають терміни, які грецька правова теорія називає нечіткими правовими поняттями. Тлумачення та конкретизація цих понять є надзвичайно важливим завданням юридичної

науки. Канеллопулу-Боті [77] визначає юридичну науку як будівлю, «сконструйовану» на основі системи нечітких правових понять. Це називається системою, а не цілим, тому що ці розпливчасті правові поняття переплітаються між собою і тлумачення одного явно впливає на тлумачення іншого.

Р. Штольце перераховує такі техніки перекладу для роботи з юридичною термінологією:

- дослівний переклад;
- запозичення;
- заміна терміном цільової мови;
- використання терміна, який відноситься до більш загального родового поняття;
- переказ з поясненням;
- використання терміна цільової мови з посиланням на оригінальний термін у дужках;
- вживання вихідного терміна з додаванням посилання;
- створення неологізму в мові перекладу [65, с. 9-10].

У будь-якому випадку вибір техніки перекладу повинен здійснюватися, виходячи із знань перекладача про тему.

Аналізуючи монографію американського лінгвіста П. Ньюмарка «Textbook of Translation» [61], дослідниці Л. Роєнко, О. Горленко і С. Редько говорять про те, що центральною проблемою перекладу П. Ньюмарк вважає питання, яке поставало завжди, – чи перекладати дослівно, чи вільно. Він виділяє такі методи перекладу:

- Переклад по окремих словах: це метод, у якому зберігається порядок слів тексту оригіналу, і слова перекладаються окремо за їхніми найпоширенішими значеннями, поза контекстом.
- Дослівний або буквальний переклад: у буквальному перекладі до граматичних конструкцій мови оригіналу добираються їх найближчі

еквіваленти з мови перекладу, але лексичні слова перекладаються окремо, зберігаючи значення незмінним.

– Еквівалентний переклад: еквівалентний переклад намагається відтворити точне контекстуальне значення оригіналу в межах граматичних структур мови перекладу.

– Семантичний переклад: «семантичний переклад» відрізняється від «достовірного перекладу» тим, що перший є безкомпромісним і догматичним, а другий більш гнучкий. Іншими словами, головне завдання перекладу – передати значення фрази та речення через перефразування або навіть дослівно залежно від мети перекладача.

– Адаптація: це «найвільніша» форма перекладу. Використовується переважно для п'єс (комедій) і поезії; теми, персонажі, сюжети зазвичай збережені, культура мови оригіналу перетворена на культуру мови перекладу і текст переписаний.

– Вільний переклад: використовуючи цей метод, перекладач відтворює зміст без використання форми оригіналу. Зазвичай цей переклад є перефразуванням, що довше оригіналу, його також називають «внутрішньомовним перекладом».

– Ідіоматичний переклад: він відтворює «повідомлення» оригіналу, але має тенденцію до спотворення нюансів значення, віддаючи перевагу скоромовкам та ідіомам, де їх немає в тексті оригіналу.

– Комунікативний переклад: цей метод намагається передати точне контекстне значення оригіналу таким чином, щоб і зміст, і форма були прийнятними та зрозумілими для читача [42, с. 93].

1.4. Основні способи перекладу. Поняття трансформації. Лексичні трансформації як прийоми перекладу

Виконуючи переклад, перекладач спочатку визначає спосіб перекладу, тобто міру перекладацької упорядкованості для оригіналу. Перший ступінь у виборі способу упорядкованості полягає у визначенні того, в якому вигляді

повинен бути представлений оригінал: повністю чи частково, залежно від комунікативного завдання на цьому етапі вибирається або *повний*, або *скорочений* переклад [28, с. 86].

Повний переклад направлений на відтворення всіх компонентів інформаційної упорядкованості оригіналу одиницями мови, якою перекладається. Повний переклад може дійснюватися різними способами, але найбільш поширеними можна вважати такі: буквальний переклад, семантичний переклад і комунікативний переклад.

Буквальний переклад полягає в дослівному відтворенні оригіналу одиницями мови, якою перекладаються. По суті, буквальний переклад порівняно рідко застосовується для комунікативної мети і має виключно наукову галузь поширення. Так, з метою лінгвістичного аналізу буквальний переклад є найкращим серед інших способів подачі оригіналу, оскільки дозволяє передати інформацію про саму синтаксичну структуру оригіналу. Буквальний переклад застосовується також в коментарях до неперекладної гри слів або фразеологічних одиниць [28, с. 87].

Досягнення еквівалентності та адекватності перекладу юридичного тексту ставить перед перекладачем особливі завдання, які пояснюються насамперед відмінностями правових систем. С. Шарчевич [64, с. 8] говорить про те, що перекладач міжнародних договорів і конвенцій має бути дуже уважним під час процесу прийняття рішень. Слід звернути особливу увагу на будь-яке можливе тлумачення або можливість неправильного тлумачення під час складання тексту. Пріоритетом у цих перекладах є досягнення якомога більшої мовної узгодженості, щоб уникнути будь-якої двозначності, яка може спричинити міжнародні суперечки, непотрібні судові баталії чи відсутність юридичної визначеності. При цьому перекладач повинен уникати дослівного перекладу. Перекладачі та редактори цих текстів повинні повністю усвідомлювати юридичні параметри своєї роботи під час процесу оцінювання кожної проблеми перекладу та прийняття відповідного рішення в кожному випадку [77].

Семантичний переклад полягає у можливо більш повній передачі контекстуального значення елементів оригіналу одиницями мови, якою перекладається. Процес семантичного перекладу являє собою взаємодію двох стратегій: стратегії орієнтування на спосіб вираження, прийнятий в перекладі, і стратегії орієнтування на збереження вихідної або початкової форми вираження. Перша стратегія застосовується до загальноживаних лексико-граматичних елементів оригіналу, таких, як стандартні синтаксичні одиниці (структури), пунктуація, довжина речень, типові метафори, синтаксичні звороти, морфологічні структури, поширені науково-популярні терміни і вирази та ін. Друга стратегія застосовується при перекладі нестандартних, авторських зворотів, оригінальних стилістичних прийомів, незвичайної лексики тощо – у таких випадках семантичний переклад частіше за все орієнтується на специфіку оригіналу і зберігає як можна більше його особливостей, майже до буквального перекладу.

Семантичний переклад застосовується до текстів, що мають високий соціально-культурний статус: важливі історичні документи, твори високої літератури, унікальні зразки епосу та ін. Увага до найменших мовних деталей оригіналу у такому вигляді перекладу нерідко перевищує розуміння «читабельності» перекладеного тексту. Такий спосіб перекладу застосовується для академічних видань, призначених для вузького кола спеціалістів або для документів, що існують в одиничних екземплярах. Семантичний переклад застосовується також для передачі текстів типу технічних інструкцій, більшості наукових публікацій, юридичних документів [28, с. 88].

Комунікативний переклад полягає у виборі передачі вихідної інформації, який приводить до перекладного тексту з адекватним впливом на одержувача цієї інформації. Головним об'єктом тут є не стільки мовний кладоригіналу, скільки його змістове та емоційно-естетичне значення. На відміну від функціонального перекладу, комунікативний переклад не дозволяє ніяких скорочень, спрощень в оригіналі. По суті те, що часто

називається художнім перекладом, насправді є комунікативним перекладом. Цей спосіб є оптимальним для більшої частини художньої літератури, публіцистики, частини науково-теоретичних та науково-популярних текстів тощо. Специфічним варіантом комунікативного перекладу є більшість поетичних перекладів, оскільки віршований текст не піддається простому семантичному, а тим більше буквальному перекладу. Навіть спроби перекласти віршований текст прозою, дотримуючись як можна повніше його лексико-семантичних і граматичних складових, не змінюють сутності справи, тому що при такому підході не перекладаються важливі складові вірша – його фонетичні та ритмомелодичні компоненти, тобто вірш перестає бути віршем, перетворюється в якісно інший текст і може служити лише для обмежених комунікативних цілей [28, с. 88-89].

Обираючи той чи інший спосіб перекладу, перекладач усвідомлює, що у чистому вигляді будь-який із способів в реальному перекладацькому процесі діє рідко: як правило, більшість складних текстів перекладається із застосуванням різних способів, проте один з них є провідним і визначає характер зв'язків між оригіналом і перекладом у цілому, диктуючи й умови розподілу оригіналу, і визначення одиниць перекладу, а також вибір перекладацьких прийомів, за допомогою яких оригінал перетворюється на переклад. Бувають ще різні види перекладу, які залежать від підходів до їхньої оцінки [28, с. 89].

Міжсеміотичний переклад, що здійснюється при застосуванні різних знакових систем. Наприклад, створюється балет за мотивами драми-феєрії Лесі Українки "Лісова пісня". Тобто мова пластичних рухів передає зміст словесно-знакової мови. Може здійснюватися словесний опис картини, малярського твору [28, с. 89-90].

У випадку перекладу словесномовного оригіналу на словесномовний другий твір маємо справу із внутрісеміотичним перекладом.

За характером змісту першотвору переклади бувають наукові, технічно-виробничі, художні, публіцистичні, документально-ділові [28, с.90].

Серед способів перекладу лексичних одиниць В.І. Карабан зазначає такі:

1. Словникові відповідники (так звані «перекладні еквіваленти» і ті, що не мають відповідників у цільовій мові (безеквівалентні одиниці));
2. Переклад неоднозначних слів (вибір варіативного відповідника);
3. Транскодування (транскрибування, транслітерування, змішане транскодування, адаптивне транскодування);
4. Калькування (дослівний переклад);
5. Контекстуальна заміна;
6. Смысловий розвиток;
7. Антонімічний переклад (формальна негативація);
8. Описовий переклад [20, с. 279-299].

Дослідниці Л.В. Логінова і М.О. Осадча зазначають такі прийоми, що використовуються при перекладі юридичної термінології:

- 1) переклад за допомогою лексичного еквівалента;
- 2) калькування;
- 3) транскрибування;
- 4) транслітерація;
- 5) описовий переклад;
- 6) приблизний переклад;
- 7) переклад із допомогою аналога;
- 8) переклад шляхом створення неологізму (неологізм у юридичній лінгвістиці передбачає наявність слова чи словосполучення, якого не існує в правовій системі мови перекладу) [31, с. 75-76].

У процесі перекладу часто стає неможливим використати буквальний словниковий відповідник, і перекладач вдається до перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни, тобто до перекладацької трансформації. Серед лінгвістів немає одностайно думки щодо визначення самої суті поняття трансформації. Цим і пояснюється велика кількість класифікацій, запропонованих вченими, що

відрізняються одна від одної. Переклад будь-яких матеріалів на практиці виявляє низку проблем, під час вирішення яких перекладачеві нерідко доводиться застосовувати різні перекладацькі трансформації. За визначенням О.О. Селіванової, трансформація – основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних (лексичні або граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [45, с. 536].

Досягнення адекватності перекладу, всупереч відмінностям у формальних і семантичних системах двох мов, потребує від перекладача насамперед уміння здійснювати численні та якісно різноманітні міжмовні перетворення, так звані перекладацькі трансформації [4, с. 143]. На думку В.І. Карабана, перекладацькі лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу [20, с. 301]. Такі прийоми застосовується тоді, коли словникові відповідники того чи іншого слова мови оригіналу не можуть бути використані в перекладі з причин невідповідності з погляду значення і контексту [20, с. 301].

Дослідники розрізняють перекладацькі трансформації в залежності від рівнів мови, на яких вони відбуваються та типів вихідних одиниць (одиниць оригіналу), які перетворюються. І все ж таки між багатьма класифікаціями простежуються спільні риси, вважають Т.В. Журавель та Н.І. Хайдарі. Так, наприклад, більшість вчених розглядають такий перекладацький прийом, як заміна. Але Я.Й. Рецкер виділяє заміни як підвид граматичних трансформацій, Л.С. Бархударов окреслює їх як самостійний прийом перекладу, а А.М. Фітерман та Т.Р. Левицька взагалі відносять заміни до лексичних трансформацій. І таких прикладів дуже багато, оскільки переклад – творчий процес, а перекладацькі трансформації спрямовані не лише на аналіз

відношення між одиницями мов оригіналу та перекладу, а й на досягнення еквівалентності перекладу [18, с. 149].

Дослідивши існуючі класифікації, О.С. Богайчук стверджує, що лексичні перетворення поділяються на:

- конкретизацію, що позначає процес, коли слово із ширшим значенням у перекладі передається словом із вузьким значенням;

- узагальнення – процес, коли слово з вузьким семантичним значенням перекладається іншим словом із ширшим значенням у мові перекладу;

- антонімічний переклад, тобто використання слова чи фрази у перекладі, що має значення, протилежне тому, що відповідає англійському слову чи фразі, які використовуються в оригіналі;

- компенсацію, коли у перекладі слова з вихідного тексту компенсуються певні поняття, але таким чином, щоби зберегти повідомлення автора та значення речення.

- додавання слів – явне вираження частини неявного значення оригіналу в тексті перекладу.

- пропуск слів використовується, щоби уникнути тавтологій та зробити текст стилістично коректним для української мови.

- змістовий розвиток використовується перекладачем, коли це потрібно для відстеження значення слова на основі змісту речення та екстралінгвістичної інформації [4, с. 143].

До лексичних трансформацій В.І. Карабан відносить такі:

- конкретизація значення слова;
- генералізація значення слова;
- додавання слова;
- вилучення слова;
- заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови;
- перестановка слова [20, с. 300-314].

Дослідниці Т.В. Журавель та Н.І. Хайдарі найоптимальнішою вважають класифікацію, запропоновану Я.Й. Рецкером, оскільки вона

містить дві основні групи трансформацій (лексичні та граматичні), які, в свою чергу, охоплюють конкретні прийоми перекладу. Але вони пропонують до цієї класифікації приєднати ще одну групу – синтаксичні трансформації з подальшим їх поділом на членування, об'єднання речень та заміна синтаксичного зв'язку, зважаючи на те, що синтаксичний рівень мови є досить об'ємним, а синтаксичні зміни є невід'ємною частиною процесу перекладу [18, с. 149].

Також Т.В. Журавель та Н.І. Хайдарі звертають увагу на погляди іноземних лінгвістів, таких, як Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне. Хоч вони і не говорять про різновиди перекладацьких трансформацій, але пропонують певні прийоми, які варто використовувати в ході перекладацької роботи. Так, у процесі непрямого перекладу зміст тексту може спотворюватися або зовсім зникати, може навіть спостерігатися зміна норм мови у неправильному руслі. Це пов'язано з тим, що здійснити прямий переклад у цій ситуації неможливо. Зважаючи на це, Ж. Дарбельне і Ж.-П. Віне висунули ідею про дві групи технічних прийомів, які використовуються під час перекладу:

1) прийоми прямого перекладу:

- дослівний переклад;
- калькування;
- запозичення;

2) прийоми непрямого перекладу:

- еквіваленція (передача змісту попереджувальних написів, прислів'їв, афоризмів іншими словами);
- транспозиція (заміна однієї частини мови іншою);
- адаптація (заміна деталей історії, що повідомляється, іншими);
- модуляція (зміна присутньої точки зору) [18, с. 149].

Як бачимо, класифікації різних дослідників є подібними між собою. У своїй роботі ми будемо спиратися на класифікацію В.І. Карабана.

Ще одним із складних питань перекладу є переклад аббревіатур і скорочень [5; 20; 69].

В.І. Карабан пропонує такі способи перекладу абревіатур:

1. Переклад відповідним скороченням: MPS (main propulsion system) – ГРУ (головна рушійна установка);
2. Переклад відповідною повною формою: Br Std (British Standard) – Британський стандарт;
3. Транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення: ICAO (International Civil Aviation Organization) – ІКАО (Міжнародна організація цивільної авіації);
4. Транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення: CAT – Катерпіллар (американська компанія, що виробляє шляхобудівні машини та дизельні двигуни) [Караб, с. 449-451].

Висновки до розділу 1

Вивчивши наукову літературу стосовно мови юридичних документів та способів її перекладу, можемо зробити такі висновки:

1. Однією з основних ознак будь-якого тексту є стиль. Офіційно-діловий стиль вирізняється у переважній більшості мов, що функціонують як державні або офіційні. Однією з його ознак є багат шаровість, що пояснюється тим, що цей стиль обслуговує більш ніж одну сферу людської діяльності. До підстилю офіційно-ділового стилю відносять юридичний.

2. Через інтерес науковців до досліджень фахової мови з'явилася ціла низка термінів на позначення фахової мови, такі як «підмова» та «спеціальна мова», а також на позначення фахової мови юриспруденції, серед яких: «мова права», «правнича мова», «фахова юридична мова»; «фахова мова юриспруденції»; в грецькій науковій літературі вживається термін «юридична мова».

3. Основна риса лексики юридичної мови – складні та унікальні терміни, які до неї входять. Частина термінів однієї юридичної мови

притаманна багатьом іншим юридичним мовам. При цьому багато термінів залишаються унікальними в рамках однієї конкретної юридичної мови.

4. Юридичний переклад є спеціалізованою сферою перекладацької діяльності, в якій документи характеризуються лаконічністю, точністю і чіткістю викладу. Ступінь складності перекладу юридичних текстів є різним і може бути зумовлений низкою факторів.

5. Юридичний переклад належить до групи спеціалізованого перекладу чи технічного перекладу.

6. Ключовою особливістю юридичної мови є юридична термінологія.

7. Досягнення еквівалентності та адекватності перекладу юридичного тексту ставить перед перекладачем особливі завдання, які передусім пояснюються відмінностями у правових системах.

8. Виконуючи переклад, перекладач насамперед визначає спосіб перекладу, тобто міру перекладацької упорядкованості для оригіналу. В залежності від комунікативного завдання на першому етапі вибирається або повний, або скорочений переклад. Найпоширеніші способи повного перекладу – буквальний переклад, семантичний переклад і комунікативний переклад.

9. Часто під час перекладу стає неможливим віднайти буквальний відповідник. В таких випадках перекладач вдається до перекладацької трансформації – перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни. Існує велика кількість класифікацій, запропонованих вченими, що відрізняються одна від одної. У своєму дослідженні ми будемо використовувати класифікацію В.І. Карабана.

10 Ж. Дарбельне і Ж.-П. Віне виділяють такі групи технічних прийомів, які використовуються під час перекладу: прийоми прямого перекладу (дослівний переклад, калькування, запозичення), прийоми непрямого перекладу (еквіваленція, транспозиція, адаптація, модуляція).

РОЗДІЛ 2.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ НОВОГРЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Велика частина дослідників юридичного дискурсу збігаються у думці, що юридичні тексти, написані будь-якою мовою, є досить складними для розуміння, і це створює труднощі для перекладу. Існує декілька причин, через які юридичні тексти завжди складалися мовою, важкою для розуміння пересічним громадянином. Наприклад, грецька дослідниця мови юридичних документів, фахівець з юридичного перекладу М. Канеллопулу-Боті серед причин цього явища називає історичні, економічні, інституційні та психологічні причини [72, с. 273]. Історичні причини складності мови юридичних документів полягають у тому, що мова швидко змінюється, тоді як галузь права є консервативною, через що правники продовжують використовувати застарілі мовні штампи, не властиві сучасній мові синтаксичні конструкції та зберігають форму побудови текстів, притаманну минулим епохам. Крім того, у попередні епохи складання текстів юридичних документів складною мовою підтримувалося економічними стимулами: чим незрозуміліше і розлогіше було написано текст нотаріального документа, тим більше міг нотаріус стягнути грошей із клієнта. І нарешті, сфера права безпосередньо пов'язана з державною владою, тому має викликати у громадянина повагу. У часи, коли більшість населення не мала освіти, текст закону, написаний складною і незрозумілою мовою, викликав більше поваги, страху і тремтіння у пересічних громадян, бо нагадував магічне заклинання [48, с. 59].

Отже, довгий час право було сферою для обраних, для посвячених, куди могли потрапити лише ті, хто мали особливий мовний код. Крім того, велику роль у грецькій мові відіграє чинник диглосії. Донедавна юридичні тексти складалися кафаревусою – це архаїзована книжна мова, якій притаманні складні морфологія і синтаксис, не завжди зрозумілі простому

пересічному громадянину. А. Столярова у своїх роботах дає вичерпне пояснення того, чому в сучасних юридичних текстах та особливо в процесуальних документах і дотепер зберігається чимало елементів кафаревуси: усталені вирази з кафаревусним синтаксисом, морфологічні особливості книжної мови і навіть композиція документів, притаманна попереднім епохам. Як зазначає дослідниця, основна причина полягає в тому, що, на відміну від законів, тексти яких, як правило, складаються колективно і підлягають мовному редагуванню, тексти процесуальних документів складаються конкретною особою, яка має власне уявлення про мовну норму взагалі і про норми офіційно-ділового стилю (юридичних підстилів) зокрема. І ці уявлення часто залежать від віку автора документу [48, с. 60].

Зараз у всьому цивілізованому світі ситуація змінилася. Значно підвищився освітній рівень суспільства, громадяни стали більш обізнаними з юридичної точки зору, юристи не ставлять за мету штучно ускладнювати тексти юридичних документів. Тим не менш, комунікація у сфері юриспруденції продовжує викликати труднощі, і не в останню чергу це відбувається через специфіку «юридичної мови», її консерватизм, який є наслідком консерватизму самих юристів [48, с. 60].

А. Столярова зазначає, що юридичні документи – дуже специфічне поле, тому навіть їхній переклад з однієї мови на іншу створює для перекладачів більше труднощів, ніж переклад економічних або інших наукових текстів (з математики, фізики тощо). Найбільшу проблему перекладу юридичних документів вона пов'язує з тим, що текст треба не лише перекласти з однієї мови на іншу (тобто замінити терміни однієї мови на терміни іншої), а й перевести текст з однієї юридичної системи в іншу. Це відбувається тому, що за, здавалося б, ідентичними юридичними термінами-відповідниками часто стоять юридичні поняття, що не збігаються. Крім того, в кожній культурі склалася своя юридична традиція, унаслідок чого тексти будуються та оформлюються в національно-специфічній манері, мають специфічну композицію [48, с. 60].

2.1. Поняття документу та його види

У юридичній літературі на сьогодні немає єдиного загальноприйнятого поняття документа. За визначенням Поля Отле, документ – це будь-яке джерело інформації, передання людської думки, знань незалежно від того, чи втілене воно в матеріально фіксованій формі або є провідником (передавачем) інформації в часі [16]. Починаючи з середини минулого століття, в офіційній термінології слово «документ» трактується у вузькому, широкому й найширшому значенні. Вузьке значення, – зазначають Ю. Палеха та К. Алексеєнко, – зводиться до ділового паперу, письмового свідчення, або ж історичного джерела, що слугує доказом юридичних відносин чи подій [37, с. 103]. У 1990-х роках вчені О.П. Коршунов, А.В. Соколов та Ю.М. Столяров запропонували трактувати документ як матеріальний об'єкт, носій соціальної інформації в найширшому його контексті, згідно з яким документом можна вважати будь-який матеріальний об'єкт, що містить атрибутивну інформацію (як невід'ємну внутрішню властивість всіх матеріальних об'єктів): від письмового документа, грамплатівок та кінофільмів до творів мистецтва (архітектурних споруд, графіки, живопису, скульптури), від зразків мінералів, гербаріїв, історичних реліквій до виробів промисловості і техніки (годинників, автомобілів, гвинтівок тощо) [37, с. 106].

Зараз документ є засобом не лише фіксації юридичних фактів, відносин, а й управління соціальною діяльністю. Комп'ютеризація і автоматизація обробки інформації змінили функції та властивості документів, їх зовнішній вигляд (писемність і паперовість). Вони набули нових форм та змісту.

При дослідженні документів важливу роль відіграє їх класифікація. С.Й. Гонгало зазначає, що документи класифікуються за різними критеріями: За способом фіксації інформації вони поділяються на письмові, графічні, фото-, фоно-, кінодокументи. До письмових відносяться всі рукописні та машинописні документи; до графічних – креслення, графіки, карти, малюнки,

схеми, плани; фото-, кінодокументи дають можливість зберегти об'єкти, явища, процеси, які неможливо зафіксувати іншими способами; фонодокументи дають можливість зробити звукозапис інформації [10].

За змістом документи поділяються на організаційно-розпорядчі, фінансово-розрахункові, постачальницько-збутові та ін.

За найменуванням – положення, накази, розпорядження, інструкції, звіти, акти, записки, листи, ордери, плани, баланси та ін.

За способом виготовлення – типові, трафаретні, індивідуальні. Типові складаються заздалегідь і служать текстом-зразком для індивідуальних. На їх основі складаються конкретні документи із збереженням композиції, форми, тексту зразка; у трафаретних – частина тексту віддрукована на бланку, а частина вписується при його заповненні; індивідуальні документи створюються кожен раз заново і складаються довільно (доповідні та пояснювальні записки та ін.).

За ступенем складності документи поділяються на прості і складні. Прості містять інформацію щодо одного питання; складні – інформацію щодо двох або більше питань.

За місцем складання – внутрішні і зовнішні. Внутрішні створюються на тому чи іншому підприємстві, де вони й функціонують; зовнішні – ті, що надійшли ззовні або надійшли іншим підприємствам, установам, громадянам.

За терміном виконання – термінові (термін розгляду таких документів визначено законом або адміністрацією) і нетермінові (звичайні, безстрокові).

За походженням – службові та офіційно-особисті (іменні). Службові – створюються в організаціях, установах, на підприємствах з питань їх діяльності; офіційно-особисті – стосуються конкретних осіб (заяви, листи, скарги та ін.).

За ступенем гласності – звичайні, секретні, для службового користування.

За юридичним значенням документи поділяються на справжні та підроблені. Справжні бувають дійсними, які мають на даний момент

юридичну силу, і недійсними – документи, що з якихось причин втратили юридичну силу [10, с. 153-155].

За призначенням документи поділяються на оригінали та копії.

Оригінал – основний вид документа, перший і єдиний його примірник, створений вперше і належним чином оформлений. Він може бути розмножений копіями. Оригінал і копії мають однакову юридичну силу.

Копія – це точне відтворення оригіналу, має у верхньому правому кутку позначку «Копія» і завірена у певному порядку. Існують три види копій – відпуск, витяг і дублікат. Відпуск – це повна копія відправленого куди-небудь оригіналу, яка залишається у відправника. Витяг – копія, що відтворює частину тексту документа (наприклад, витяг з протоколу). Дублікат – другий екземпляр документа, виданий у зв'язку із втратою оригіналу [10, с. 155].

На інформаційному порталі європейського електронного правосуддя офіційні документи визначаються як документи, видані державним органом, наприклад:

- документи, що надходять від суду чи посадової особи суду
- розпорядчі документи
- нотаріальні дії
- офіційні довідки, що додаються до приватних документів
- дипломатичні та консульські документи.

Положення поширюється на офіційні документи, видані в таких сферах:

- народження
- доказ того, що людина жива
- смерть
- найменування
- шлюб, включаючи здатність до шлюбу та сімейний стан
- розлучення, розлучення в судовому порядку або визнання шлюбу недійсним

- зареєстроване партнерство, включаючи можливість вступати в зареєстроване партнерство та статус у термінах зареєстрованого партнерства
- припинення зареєстрованого партнерства, розлучення в судовому порядку або анулювання зареєстрованого партнерства
- батьківський статус
- усиновлення
- місце проживання та/або перебування
- громадянство
- довідка про несудимість
- право обирати та бути обраним на виборах до місцевих органів влади та виборах до Європейського парламенту [71].

Слід зазначити, що назва і зміст документів у різних країнах може різнитися. Так, наприклад, у грецькій мові не існує таких документів, як трудова книжка, свідоцтво про розлучення тощо, які є в українській юриспруденції, натомість у грецькому праві існує дозвіл на одруження, який не має аналогів в українській мові, а грецьке свідоцтво про смерть відповідає українській довідці від лікаря, на підставі якої видається свідоцтво про смерть (в грецькій мові задля нього використовується актовий запис)

Розглянемо на прикладі деяких документів особливості їх перекладу з новогрецької мови українською. Для аналізу ми обрали такі документи: документи на позначення факту народження, документи на позначення факту шлюбу, різні види доручень, довіреності.

Насамперед зазначимо, що всі ці документи є особистими. Частина з них є шаблонними (наприклад, свідоцтво про народження), частина складається у довільній формі, але містить обов'язкові елементи (довіреність).

2.2. Особливості перекладу шаблонних документів

2.2.1. Особливості складання та перекладу свідоцтва про народження в новогрецькій та українській мовах

В Греції на підтвердження факту народження існують два документи – το πιστοποιητικό γέννησης (свідоцтво про народження) та η ληξιαρχική πράξη γέννησης (актовий запис про народження).

Свідоцтво про народження (πιστοποιητικό γέννησης) видається в мерії і вказує на те, що людина (громадянин Греції) є зареєстрованою у Реєстрі Мешканців певного муніципалітету (мерії) із зазначенням номеру родинної частки, порядкового номеру і таких даних (шаблони взяті з офіційного сайту Європейського Союзу) [62]. Поруч подається переклад українською мовою:

Ελληνική Δημοκρατία (Грецька республіка) – Герб

Νομός: < Область >

Δήμος: < Муніципалітет >

Γραφείο: < Відділ муніципального стану > < Ημερομηνία Έκδοσης (дата видачі) >

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΓΕΝΝΗΣΗΣ / СВИДОЦТВО ПРО НАРОДЖЕННЯ

<Ο/Η> Δήμαρχος <Δήμου> πιστοποιεί ότι:

<Ο/Η> κάτωθι δημότης είναι εγγεγραμμέν<ος/η> στο Δημοτολόγιο του Δήμου <Δήμου>, στην <Αριθμός Μερίδας> (πρώην <Παλιός Αριθμός Μερίδας> της Δημοτικής Ενότητας <Δημοτικής Ενότητας>) οικογενειακή μερίδα του Δημοτολογίου και σειρά <Α/Α μέλους> (πρώην Α/Α μέλους) με τα κάτωθι στοιχεία:

Μερ <Μίστα> підтверджує, що:

Нижчевказаний громадянин є зареєстрованим у Реєстрі Мешканців Мерії <Μίστα>, у родинній частці <Номер родинної частки> (колишня <Старий номер родинної частки> муніципального об'єднання <μуніципальне об'єднання>) Реєстру, за порядковим номером <№ п/п члена родини> (колишній <№ п/п>) з такими даними:

Επώνυμο	< Прізвище 1 > < Прізвище 2 >
Όνομα	< Ім'я 1 > < Ім'я 2 > < Ім'я 3 >
Φύλο	< Стать >
Όνομα Πατέρα	< Ім'я 1 > < Ім'я 2 >
Επώνυμο Πατέρα	<< Прізвище 1 > < Прізвище 2 >
Όνομα Μητέρας	< Ім'я 1 > < Ім'я 2 >
Επώνυμο Μητέρας	< Прізвище 1 > < Прізвище 2 >
Γένος Μητέρας	< Дівоче прізвище матері > (Дослівно: рід матері)
Ειδικός Εκλογικός αριθμός	< Особливий виборчий номер >
Ημερομηνία γέννησης	< Дата народження >
Ημερομηνία γέννησης ολογράφως	< Дата народження прописом >
Οικισμός γέννησης	< Місце народження > (місце народження необов'язково)

Τοπική ή Δημοτική Κοινότητα γέννησης	має збігатися з муніципалітетом, де видано свідоцтво) < Місцева або муніципальна рада народження >
Δημοτική Ενότητα γέννησης	< Муніципальне об'єднання народження> (у разі видання свідоцтва про народження задля отримання внутрішнього паспорту ці дані не зазначаються)
Δήμος γέννησης	<Мерія народження >
Πόλη γέννησης	<Місто народження> (для тих, хто народився за кордоном)
Νομός γέννησης	<Область народження>
Χώρα γέννησης	<Країна народження>
Ιθαγένεια	<Громадянство>
Ημ/νία Κτήσης Ιθαγένειας	< Дата отримання громадянства >
Ημ/νία Κτήσης Δημοτικότητας	< Дата отримання прав мешканця >
Μητρώο Αρρένων	< Дані Реєстру (Метрики) чоловічого населення > (тільки для чоловіків)
Αριθμός - Έτος Μ.Α.	<№ Реєстру чоловічого населення> - <Рік>

Прізвищ може бути два, імен – два або більше.

Актівий запис про народження (ληξιαρχική πράξη γέννησης) видається в відділі реєстрації актів цивільного стану (ληξιαρχείο), на відміну від свідоцтва про народження отримати його можуть тільки ті, хто народився в Греції. Актіві записи про народження дітей, які народилися за кордоном і автоматично отримують грецьке громадянство від народження, видаються у спеціальному РАЦСі (ειδικό ληξιαρχείο).

Актівий запис про народження містить такі дані [62]:

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Грецька
республіка) – Герб**

ΝΟΜΟΣ: < Область >
ΔΗΜΟΣ: < Муніципалітет >
ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΟ < РАГС >
Δ/ΝΣΗ < Адреса >
Τηλέφωνο < Телефон >

**ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΕΝΝΗΣΗΣ
(АКТОВИЙ ЗАПИС ПРО НАРОДЖЕННЯ)**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΗΞ. ΠΡΑΞΗΣ:

Στοιχεία Ληξ. Πράξης Γέννησης
(Αριθμός/Τόμος/Έτος)
Ημερομηνία Δήλωσης

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΕΟΓΝΟΥ:

Επώνυμο
Όνομα
Φύλο
Ημερομηνία
Ωρα

ΔΑΝΙ ΑΚΤ. ΖΑΠΙΣΟΥ

Δані актового запису про народження
(Номер/Том/Рік)

Дата реєстрації

ΔΑΝΙ ΔΙΤΙΝΙ

Прізвище
Ім'я
Стать
Дата народження
Час народження

Μέρος Γέννησης
Είδος Τοκετού
Α.Μ.Κ.Α.
Τόπος Γέννησης
(Δήμος, Νομός, Χώρα)
Παραστάστες Γεν.

Μісце народження
Вид пологів
Номер реєстру соціального страхування
Μісце народження
(Μερίя, Область, Країна)
Виконавці

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΟΝΕΩΝ

Επώνυμο / Прізвище
Όνομα / Ім'я
Ιθαγένεια / Громадянство
Τόπος κατοικίας / Місце проживання
(Όδός Αριθμός, Δήμος, Νομός, Χώρα)
(Вулиця, будинок, Μερίя, Область, Країна)

Θρήσκευμα / Віросповідання
Δόγμα / Догма
Δήμος Εγγραφής / Μερίя реєстрації
Αρ. Δημοτολογίου / № Реєстру мешканців
Α.Φ.Μ./ Індивідуальний номер платника
податків
Α.Μ.Κ.Α. / Νοмер реєстру соціального
страхування
Φορείς Ασφάλισης / Страхові компанії
Επώνυμο πατρός (μόνο μητέρα) / Дівоче
прізвище (тільки для матері)
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΑΣ
Ημερομηνία Ονοματοδοσίας
Δοθέν Όνομα
Θρήσκευμα-Δόγμα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΜΕΤΑΒΟΛΛΕΣ/ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

ΔΑΝΙ ΒΑΤΨΚΙΒ

Πατέρας (Батько) Μητέρα (Ματι)

ΔΑΝΙ ΧΡΕЩΕΝΝΙΑ

Дата хрещення
Надане ім'я
Віросповідання-Догма

Примітки
Зміни / виправлення

Ο / Η ληξίαρχος (Κερίβник ΡΑΓСу)

У графі «Дата народження», як правило, окрім дати, зазначають день тижня і час народження (якщо немає спеціальної графи «Час народження».

До недавнього часу в актових записах зазначалася ще й професія батьків.

Іноді (дуже рідко) зустрічаються актові записи про народження старого зразку, де інформація подається суцільним текстом. Надамо приклад:

АКТ ПРО НАРОДЖЕННЯ

В м. Ларіса, сьогодні, 9 (дев'ятого) квітня тисяча дев'ятсот п'ятдесят шостого року (1956 р.), день тижня – понеділок, о 12-й (дванадцятій) годині у Відділ РАЦСу, що знаходиться на вул. Палестиніс, буд. 7, до мене, Арістотеліса Параскеваса, керівника РАЦСу міста Ларіса мерії Ларіса провінції Ларісіс, з'явився **Константину Ніколаос**, син Іоанніса, за фахом – офіціант, віросповідання Православний християнин, який мешкає у м. Ларіса, по вул. Віссаріонос, буд. 6, знайомий мені, пред'явив мені заяву-декларацію від 07.04.1956 року лікаря Тасоса Архімакаріту,

та повідомив, що в його клініці, яка знаходиться у м. Ларіса по вул. Вас. Константину, буд. --, **7 (сьомого) квітня тисяча дев'ятсот п'ятдесят шостого року (1956 р.)**, день тижня – субота, о 19:00 годині, його дружина **ЕЛЕНІ**, з роду Афанасіоса Левенті, яка мешкає у м. Ларіса, віросповідання Православна християнка, громадянка Греції, з фаху – домогосподарка, **народила дитину чоловічої статі**, яку він мені не показав, батьком якої є **заявник**, за фахом – офіціант, віросповідання Православний християнин, громадянин Греції, який мешкає в м. Ларіса, а також повідомлюється, що дитина ще не хрещена.

З цією метою був складений вищенаведений акт, після прочитання і підтвердження підписаний заявником Константином Ніколаосом, сином Іоанніса, та мною.

Заявник /підпис/ Керівник РАЦСу /підпис/

Кругла гербова печатка РАЦСу

Зліва на полях: № акту

Прізвище **КОНСТАНТИНУ**

Ім'я **АФАНАСІОС**, син Ніколаоса

ХРЕЩЕННЯ

Хрещення відбулося в тому ж місці 23 травня 1957 р., ієреєм Ніколаосом Болліванісом парафії храма Живодайного Джерела та отримав ім'я **АФАНАСІОС**. Хрещена мати – Василікі Грека.

Цей акт складений за заявою Г. Бройокаса та після прочитання і підтвердження підписаний заявником та мною. У м. Ларіса, 29.05.1957 р.
Заявник /підпис/ Керівник РАЦСу /підпис/

Як можемо побачити, актовий запис про народження та свідоцтво про народження в Греції, по суті, – це різні версії одного й того самого документа – свідоцтва про народження, втім, використовуються вони в різних сферах. Наприклад, для запису у 1 клас початкової школи необхідно надати свідоцтво про народження (щоб засвідчити належність до певного муніципалітету), а для отримання дозволу на одруження (άδεια γάμου) – актовий запис про народження.

В Україні також існують обидва документи – свідоцтво про народження та актовий запис про народження, втім, в усіх інстанціях необхідно надавати лише свідоцтво про народження (яке в свою чергу складається на основі актового запису).

Свідоцтво про народження містить такі дані (зразки документів узято з офіційного сайту Верховної Ради України) [39]:

УКРАЇНА

Герб

СВІДОЦТВО ПРО НАРОДЖЕННЯ

Прізвище _____
ім'я _____ по батькові _____
народився(лася)

_____ (число, місяць і рік

цифрами та словами)

Місце народження _____ (державу,

область,

район,

_____ місто, селище (село)

про що _____ числа _____ місяця _____ року
складено відповідний актовий запис № _____

БАТЬКИ

Батько _____
(прізвище,

ім'я, по батькові)

(громадянство)

Мати _____
(прізвище,

ім'я, по батькові)

(громадянство)

Місце державної реєстрації _____
(найменування органу державної

реєстрації актів цивільного стану)

Орган державної реєстрації актів цивільного стану, що видав свідоцтво

(найменування)

Дата видачі _____ року

МП УНЗР _____ РНОКПП _____

Керівник органу державної
реєстрації актів цивільного стану _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Серія X-XX № XXXXXX

Слід звернути увагу, що номери УНЗР (унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі) та РНОКПП (реєстраційний номер облікової картки платника податків) з'явилися в свідоцтві про народження недавно і вносяться за бажанням батьків під час державної реєстрації народження дитини.

Якщо порівняти дані, які містяться в українському та грецькому свідоцтві про народження та документах, які його підтверджують, то грецький варіант є більш детальним і містить більше інформації, ніж український.

При здійсненні перекладу перекладачеві слід бути особливо уважним у доборі еквівалентів слів, оскільки неправильне тлумачення якогось терміна може призвести до спотворення змісту документу.

Під час перекладу документів стосовно факту народження людини (свідоцтво про народження, актовий запис про народження) з новогрецької мови українською, можемо зазначити такі види перекладу (включаючи лексичні трансформації):

- еквівалентні відповідники:

Νομός – Область

Δήμος – Мерія, Муніципалітет

Δήμαρχος – Мер

Θρήσκευμα – Віросповідання

Όνομα – Ім'я

Επώνυμο – Прізвище

- калькування:

Δημοτική Ενότητα – Муніципальне об'єднання

Ειδικός εκλογικός αριθμός – Особливий виборчий номер

Τοπική ή Δημοτική Κοινότητα γέννησης – Місцева або муніципальна рада народження

- контекстуальна заміна:

Γένος Μητέρας – Дівоче прізвище матері

- конкретизація значення слова:

Όνοματοδοσία – хрещення (дослівно: найменування, надання імені)

- генералізація значення слова:

Στοιχεία νεογνού – дані дитини (дослівно – новонародженого)

Ληξίαρχος – керівник РАЦСу (дослівно – реєстратор)

Κάτωθι στοιχεία – такі дані (дослівно – нижче вказані дані)

- додавання слова:

Γραφείο – Відділ муніципального стану

Δημοτολόγιο του Δήμου – Реєстр мешканців Мерії

Αριθμός Μερίδας – Номер родинної частки

(Ημ/νία κτήσης) Δημοτικότητα – (Дата отримання прав мешканця)

Μητρώο Αρρένων – Дані Реєстру / Метрики чоловічого населення

- перестановка слів:

Ληξιαρχική πράξη – Актовий запис

Φορείς Ασφάλισης / Страхові компанії тощо.

При перекладі власних назв (назви міст – якщо це не загальновідомі назви, сел, мерій, вулиць) використовується транслітерація.

Окрему проблему становить переклад аббревіатур.

Як правило, аббревіатури перекладаються повною формою словосполучення:

Α.Μ.Κ.Α. (Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης) – Номер реєстру соціального страхування

Α.Φ.Μ. (Αριθμός Φορολογικού Μητρώου) – Індивідуальний номер платника податків.

Хоча трапляються випадки, коли перекладачі використовують аббревіатури української мови, які мають подібне значення: Α.Φ.Μ. – ПІН, або застосовують транслітерування: Α.Μ.Κ.Α. – АМКА. Такий спосіб, на нашу думку, не має використовуватися у випадках, коли подається особиста інформація про певну особу, проте його можна застосовувати там, де це не відіграє важливої ролі – наприклад, при перекладі печаток, штампів тощо.

Щодо морфологічних чи синтаксичних особливостей перекладу вищевказаних документів українською мовою, ми не виявили будь-яких особливостей.

2.2.2. Особливості складання та перекладу свідоцтва про шлюб в новогрецькій та українській мовах

В Греції до документів про шлюб відносяться такі: άδεια γάμου ή τέλεσης συμφώνου συμβίωσης (дозвіл на шлюб або укладання договору про спільне проживання (цивільне партнерство)), ληξιαρχική πράξη γάμου (актовий запис про шлюб), πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης (свідоцтво про сімейний стан).

Дозвіл на шлюб є обов'язковим для всіх греків, хто прагне одружитися. Він видається в мерії міста після попереднього анонсування події у муніципальній газеті і виглядає таким чином [62]:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА – герб)
ΔΗΜΟΣ ή ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (Мерія або Рада)
ΕΠΑΡΧΙΑ (Провінція)
ΝΟΜΟΣ (Область)
ΑΡΙΘ. ΑΔΕΙΑΣ ΓΑΜΟΥ (№ дозволу на шлюб)

ΑΔΕΙΑ ΓΑΜΟΥ
ΔΟΖΒΙΛ НА УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ

(Σύμφωνα με το άρθρο 1370 Α.Κ. όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 1250/1982, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του Π.Δ. 391/1982)

(Згідно статті 1370 Цивільного Кодексу з усіма зміненнями згідно закону 1250/1982 та ст. 4 Президентського Наказу 391/82.)

*Κατόπιν της από αιτήσεως τ.....
..... (ονοματεπώνυμο) του
(κύριο όνομα πατέρα) και της (κύριο όνομα μητέρας)
το γένος (πατρικό επώνυμο μητέρας)
σήμερα στις (ημέρα, μήνα, έτος, ολογρά-
φος και αριθμητικά) χορηγείται σ' αυτ..... άδεια, προκειμένου να τελειώσει
μετα τ του
και της το γένος
(πρώτο - δεύτερο) πολιτικό ή θρησκευτικό γάμο στο
(δημαρχείο ή Κοινοτικό Κατάστημα ή Ιερό Ναό).*

*За заявою від
..... (ім'я, прізвище), сина
(ім'я батька) та (ім'я матері),
δівоче прізвище матері
сьогодні, (день, місяць, рік прописом та
цифрами), йому (їй) видається дозвіл на укладення шлюбу з
....., ім'я батька , ім'я матері
....., дівоче прізвище матері
Шлюб (перший - другий), цивільний або церковний у
..... (мерії або сільській раді або церкві).*

*Ημερομηνία (Дата)
Ο Δήμαρχος (Мер)*

Актовий запис про одруження складається і видається в РАГСі [62].

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Грецька
республіка) – Герб**

ΝΟΜΟΣ: < Область >
 ΔΗΜΟΣ: < Муниципалітет >
 ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΟ < РАГС >
 ΟΔΟΣ < Адреса >
 Τηλέφωνο < Телефон >

**ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΓΑΜΟΥ
 (ΑΚΤΟΒΙЙ ЗАΠΙΣ ΠΡΟ ΟΔΡУЖЕННЯ)**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΗΞ. ΠΡΑΞΗΣ:

Στοιχεία Ληξ. Πράξης Γάμου
 (Αριθμός/Τόμος/Ετος)

Ημ. Δήλωσης

Δηλών/ούσα

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΑΜΟΥ: ΔΑΝΙ ШΛЮБУ

Ημερομηνία / Дата

Τύπος / Вид

Δόγμα / Догμα

Δήμος / Μερία

Δημ./Τοπ. Κοινότητα / Місцева або
 муниципальна рада

Επώνυμο τέκνων / Прізвища дітей

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΖΕΥΓΟΥΣ

Επώνυμο / Прізвище

Όνομα / Ім'я

Όνομα πατρός / Ім'я батька

Όνομα μητρός / Ім'я матері

Επώνυμο πατρός / Прізвище батька

Επώνυμο μητρός / Прізвище матері

Ιθαγένεια / Громадянство

Θρήσκευμα / Віросповідання

Χώρα γέννησης / Країна народження

Πόλη γέννησης (εξωτερικού) / Місто
 народження (за кордоном)

Δήμος γέννησης / Μερία народження

Δημ./Τοπ. Κοινότητα γέννησης / Місцева або
 муниципальна рада народження

Τόπος κατοικίας / Місце проживання
 (Οδός, Αρ., Τ.Κ., Δημ./Τοπ. Κοιν., Δημοτ.

Ενότη., Δήμος, Νομός, Χώρα)

(Вулиця, будинок, пошт. индекс, Місцева
 або муниципальна рада народження,

Μunicipальне об'єднання народження,
 Μερία, Область, Країна)

Ημ. γέννησης / Дата народження

Δημοτολόγιο / Реєстр мешканців

Αρ. Δημοτολογίου / № Реєстру мешканців

Α.Φ.Μ./ Індивідуальний номер платника

ΔΑΝΙ ΑΚΤ. ЗАΠΙСУ

Δані актового запису про одруження
 (Номер/Том/Рік)

Дата заяви

Заявник/заявниця

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΛΟΥΝΤΟΣ: ΔΑΝΙ

ЗАЯВНИКА

Όνομα / Ім'я

Επώνυμο / Прізвище

Τόπος κατοικίας / Місце проживання
 (Τ.Κ., Δημ/Τοπ. Κοιν., Δημοт. Ενότη.,
 Δήμος, Νομός, Χώρα)

(Пошт. индекс, Місцева або

μunicipальна рада, Μunicipальне
 об'єднання, Μερία, Область, Країна)

ΔΑΝΙ ΠΟΔΡУЖЖЯ

Αντρας / Чоловік Γυναίκα / Жінка

податків
 Α.Μ.Κ.Α. / Номер реєстру соціального
 страхування
 Φορείς Ασφάλισης / Страхові компанії
 Βαθμός γάμου / Номер шлюбу за рахунком

Παρατηρήσεις / Примітки

Ο/Η Δηλών / Заявник

Ο/Η Ληξίαρχος / Начальник РАГСυ

В Україні цьому документу відповідає свідоцтво про шлюб [39]:

УКРАЇНА
 ГЕРБ
 СВДОЦТВО ПРО ШЛЮБ

Прізвище _____
 ім'я _____ по батькові _____,
 який народився _____ року

(місце народження - держава, область, район,

місто, селище (село)

(громадянство)

Прізвище _____
 ім'я _____ по батькові _____,
 яка народилася _____ року

(місце народження - держава, область, район,

місто, селище (село)

(громадянство)

зареєстрували шлюб _____
 (число, місяць і рік

цифрами та словами)

про що _____ числа _____ місяця _____ року складено
 відповідний актовий запис № _____

Прізвище після державної реєстрації шлюбу:
 чоловіка _____,
 дружини _____

Місце державної реєстрації _____
 (найменування органу державної

реєстрації актів цивільного стану)

Орган державної реєстрації актів цивільного стану, що видав свідоцтво

(найменування органу державної

реєстрації актів цивільного стану)
 Дата видачі _____ року
 МП
 Керівник органу державної
 реєстрації актів цивільного стану _____
 (підпис) (ініціали та прізвище)
 Серія X-XX № XXXXXX

Інформація, подана в грецьких та українських текстах, практично повністю збігається, дещо більш деталізована в грецькій частині. Цікавим є відношення до прізвища подружжя після одруження: в українських документах передбачена графа «Прізвище після державної реєстрації шлюбу», оскільки в більшості випадків жінки брали прізвище чоловіків, рідше навпаки або залишали незмінними. В Греції жінкам необов'язково змінювати прізвище після укладання шлюбу, тому дуже рідко хто це робить.

Проте синтаксично існують істотні відмінності – в грецьких документах відсутні речення, тоді як українські являють собою зв'язний текст.

У випадку розлучення в Україні робиться відповідний актовий запис, на основі якого подружжю видається свідоцтво про розірвання шлюбу [39]:

УКРАЇНА
 ГЕРБ
 СВІДОЦТВО ПРО РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ

Шлюб між чоловіком _____
 (прізвище,

 ім'я, по батькові)

і дружиною _____
 (прізвище,

 ім'я, по батькові)

розірвано, про що _____ числа _____ місяця _____ року
 складено відповідний актовий запис № _____
 Після державної реєстрації розірвання шлюбу присвоюється прізвище:
 йому _____,
 їй _____

Місце державної реєстрації _____
 (найменування органу державної

 реєстрації актів цивільного стану)

Орган державної реєстрації актів цивільного стану, що видав свідоцтво

(найменування органу державної

реєстрації актів цивільного стану)

Свідоцтво видано _____

(прізвище,

ім'я, по батькові)

Дата видачі _____ року

МП

Керівник органу державної

реєстрації актів цивільного стану _____

(підпис) (ініціали та прізвище)

Серія X-XX № XXXXXX

В Греції спеціального свідоцтва про розірвання шлюбу не видається, а вносяться зміни в актовий запис про одруження:

Примітки про попередні зміни
Акт про розірвання шлюбу

Вищенаведений шлюб було розірвано на підставі рішення Афінського Односкладового Суду першої інстанції № від р., яке набуло статус неоскаржуваного від року, згідно звіту № від р. про відмовлення від подальших судових заходів та свідоцтва Секретаріату Афінського Суду першої інстанції № від року. Було заявлено паном Ніколау Васіліосом, власником посвідчення особи №, вид. Поліцейським Відділком м. Нафпактос Нафпактії.

Ще одним важливим документом в Греції є πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης (свідоцтво про сімейний стан). Воно видається в мерії і є досить об'ємним за розміром.

Ελληνική Δημοκρατία (Грецька республіка) – Герб

Νομός: < Область >

Δήμος: < Муніципалітет >

Γραφείο: < Відділ муніципального стану > < Ημερομηνία Έκδοσης (дата видачі) >

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ /
СВІДОЦТВО ПРО СІМЕЙНИЙ СТАН

<Ο/Η> Δήμαρχος <Δήμου> πιστοποιεί ότι:

Τα πιο κάτω άτομα είναι εγγεγραμμένα στο Δημοτολόγιο του Δήμου <Δήμου> στην <Αριθμός Μεριδας> (πρώην <Παλιός Αριθμός Μεριδας> της Δημοτικής Ενότητας <Δημοτικής Ενότητας>) οικογενειακή μερίδα με τα κάτωθι στοιχεία:

Μετ <Μίστα> підтверджує, що:

Нижчеказані особи є громадянами Греції та зареєстровані у Реєстрі Мешканців <Μερίи>, у родинній частці <Νομερ ροδινηϊ χαστκι> (колишня <Старий номер родинної частки> муніципального об'єднання <μυνιципальне об'єднання>) з такими про кожного з них даними:

Στοιχειά / Дани

A/A Μέλους Οικογενειακής Μεριδας
Παλιός A/A Μέλους Οικογενειακής
Μεριδας

Ιδιότητα Μέλους

Είδος Εγγραφής

Επώνυμο

Όνομα

Φύλο

Όνομα Πατέρα

Επώνυμο Πατέρα

Όνομα Μητέρας

Επώνυμο Μητέρας

Γένος Μητέρας

Ημερομηνία γέννησης

Οικισμός γέννησης

Τοπική ή Δημοτική Κοινότητα

γέννησης

Δημοτική Ενότητα γέννησης

Δήμος γέννησης

Πόλη γέννησης

Νομός γέννησης

Χώρα γέννησης

Ιθαγένεια

Ημ/νία Κτήσης Ιθαγένειας

Ημ/νία Κτήσης Δημοτικότητας

Ημ/νία Συμβάντος Διαγραφής

Αιτιολογία Διαγραφής

Ειδικός Εκλογικός Αριθμός

Μητρώο Αρρέων

Αριθμός - Έτος Μ.Α.

Εγγραφή Μ.Α.

Παρατηρήσεις

Το πιστοποιητικό εκδόθηκε <λόγος
έκδοσης> /

Σвідоцтво видане (причина видання)

<Ο/Η> αρμόδι<ος/α> υπάλληλος /

Службовець

Αρχικό Μέλος Μεριδας /Початковий член
ροδινηϊ χαστκι

<Νο π/п члена ροδινηϊ χασтκι>

< Старий Νο π/п члена ροδινηϊ χασтκι>

<Якість члена ροδινη>

< Вид ρεεσтрації >

< Πριζвище 1> - < Πριζвище 2>

< Ιμ'я 1> - < Ιμ'я 2> - < Ιμ'я 3>

<Стать>

< Ιμ'я батька 1> - < Ιμ'я батька 2>

<Πριζвище батька 1> - <Πριζвище батька 2>

< Ιμ'я матері 1> - <Ιμ'я матері 2>

<Πριζвище матері 1> - <Πριζвище матері 2>

<Дівоче πριζвище матері>

< Дата ροροδження >

<Μιςце ροροδження>

< Μιςцева αβο μυνιципальна ραδα ροροδження >

< Μυνιципальне об'єднання ροροδження>

<Μερία ροροδження >

<Μιςτο ροροδження> (для тих, хто ροροδився за
κορδοном)

<Οблаςть ροροδження>

<Κραινα ροροδження>

<Γρομαδянство>

< Дата οττιμανня γρομαдянства >

< Дата οττιμανня πρив мешканця >

< Дата події вибуття >

< Πριчина вибуття >

< Οςοβλιвий виборчий номер >

< Дани Ρεεσтру (Μετριки) χολοβιχογο ηςαλενηη >
(тільки для χολοβικiв)

<Νο Ρεεσтру (Μετριки) χολοβιχογο ηςαλενηη> -

<Рiк>

<Ρεεσтрація>

<Πριμιτκι>

Με εντολή Δημάρχου / За дорученням мера

<Ο/Η> <Προϊςτάμενος/η Δημοτικής Κατάςτασης> /

Завідуючий відділом [62]

Подібним чином у свідоцтві про сімейний стан також зазначаються дані чоловіка / співмешканця або жінки / співмешканки, в тому числі колишніх, із зазначенням даних шлюбу або договору про спільне проживання, а також дітей. Таким чином, цей документ стає схожим на генеалогічне дерево родини, на відміну від довідки про склад сім'ї, яка існує в Україні і містить досить лаконічну інформацію. В Україні видається довідка про склад сім'ї органом реєстрації актів цивільного стану на вимогу особи та повинна містити такі відомості:

Довідка про склад сім'ї

Номер довідки:

Дата:

Прізвище, ім'я, по батькові особи:

Паспортні дані особи:

Склад сім'ї:

дружина (чоловік, син, дочка): П.І.Б., паспортні дані, для дітей – свідоцтво про народження .

Довідка видана на підставі інформації, отриманої з Державного реєстру актів цивільного стану громадян України.

Підписи:

Голова комісії з видачі довідок про склад сім'ї:

Особа, якій видається довідка:

Проаналізувавши переклади документів стосовно родини (дозвіл на одруження, актовий запис про одруження, свідоцтво про сімейний стан), можемо зазначити такі види перекладу і лексичні трансформації, що

застосовуються при їх перекладі українською мовою (через те, що так само, як і документи про народження, ці документи видаються в мерії або відділі реєстрації актів цивільного стану, досить велика частина термінів повторюється, тому тут ми їх наводити не будемо):

- еквівалентні відповідники:

Όνοματεπώνυμο – Ім'я, прізвище

Πατρικό επώνυμο μητέρας – Дівоче прізвище матері

Δηλών / δηλούσα – Заявник / заявниця

- переклад неоднозначних слів (вибір відповідника):

Κοινότητα – Рада

Πολιτικός (γάμος) – Цивільний (шлюб)

Θρησκευτικός (γάμος) – Церковний (шлюб)

Πιστοποιητικό – Свідоцтво

Διαγραφή – Вибуття

- контекстуальна заміна:

Κοινοτικό Κατάστημα – Сільська рада

Βαθμος γάμου – Номер шлюбу за рахунком

- конкретизація значення слова:

Ιερός Ναός – Церква

Αιτιολογία – Причина

- додавання слова:

Άδεια γάμου – Дозвіл на укладання шлюбу

Ιδιότητα μέλους – Якість члена родини

Μονομελές Πρωτοδίκηιο Αθηνών – Афінівський Односкладовий Суд першої інстанції

- вилучення слова:

Κύριο όνομα μητέρας – Ім'я матері

У бланку актового запису про шлюб у графі про місце проживання ми виявили такі скорочення та аббревіатури:

Αρ. – №

Τ.Κ. – Пошт. індекс

Δημ/Τοπ. Κοιν. – Місцева або муніципальна рада

Δημοτ. Ενότη. – Муніципальне об'єднання

Ημ/νία – Дата

Μ.Α. – Реєстр чоловічого населення.

Актовий запис про шлюб та свідоцтво про сімейний стан не мають якихось морфологічних та синтаксичних особливостей при перекладі українською мовою. Проте слід зазначити, що мова, яка використовується у дозволі на укладання шлюбу, є більш канцелярською, в ній використовуються прийменники та сполучники кафаревуси (κατόλι, προεξέμενου тощо), які при перекладі замінюються на більш нейтральні слова або конструкції. Речення, з якого складається основний текст дозволу на одруження, при перекладі розбивається на два, для полегшення сприйняття інформації.

2.3. Особливості перекладу грецьких довіреностей українською мовою

Довіреність – це письмове уповноваження, видане однією особою (довірителем) іншій особі (довіреній особі, представникові) для представництва інтересів довірителя перед третіми особами [13]. Тобто це документ, який дає змогу представнику здійснювати певні дії від імені довірителя. Довіреність – це односторонній правочин, що фіксує зміст і межі повноважень довіреної особи, дії якої на основі довіреності створюють права та обов'язки безпосередньо для довірителя. Довіреність складається у письмовій формі на визначений термін та містить підпис довірителя, завірений печаткою фірми, організації або нотаріуса. Оформлена в нотаріальному порядку довіреність є юридичним документом [48, с.58-59]. Існують три різновиди довіреностей: разова (для вчинення однієї конкретної угоди або іншої юридичної дії (наприклад, довіреність на отримання зарплати, на підписання певного договору)), генеральна (видається на вчинення широкого кола угод та юридичних дій (наприклад, генеральною є

довіреність, яка видається керівникові філії юридичної особи), спеціальна (видається представникові на здійснення багатьох однорідних юридичних дій. До спеціальних можна віднести довіреність на представництво у суді, довіреність, яка видається інтрокспедиторові на отримання вантажів від залізниці)) [13].

В Греції на позначення довіреності існують два терміни – *πληρεξούσιο* (довіреність) та *εξουσιοδότηση* (довіреність, доручення).

Довіреність (*πληρεξούσιο*) – це нотаріальна дія, якою особа (довіритель) уповноважує іншу або інших осіб (довірителів) представляти її спільно або окремо і вчиняти від її імені певну дію в межах наданих їм доручень. За генеральною довіреністю агенту надається широка сфера дій. За спеціальною довіреністю повноваження представника обмежуються певними діями, які прямо визначені. Дія довіреності припиняється у разі смерті або втрати дієздатності особи, яка видала або одержала довіреність, якщо інше не встановлено. Крім того, довіреність, якщо не встановлено протилежне, припиняється з моменту припинення правовідносин, на яких вона заснована. Довіреність скасовується довірителем у будь-який час нотаріально засвідченим актом про відкликання, про що також повинні бути повідомлені довірителі. Варто зазначити, що довіреність може бути визначена як безвідклична лише у випадку, коли вона стосується інтересів довірителя. Якщо довіреність потрібна іноземцю, який не знає грецької мови, то присутність перекладача є обов'язковою.

На відміну від довіреності (*πληρεξούσιο*) існує доручення (*εξουσιοδότηση*), яке прямо не визначене в законі, воно відрізняється від довіреності, з якою воно схоже лише за структурою та функціями. Однак положення про довіреність можуть застосовуватися симетрично до делегування, коли це буде визнано за необхідне. Крім того, немає конкретного терміну дії доручення для третьої особи, але доручення залежить від типу правовідносин, для яких воно було надане, і, відповідно, від його тривалості. Дозвіл, наданий на розгляд конкретної справи, діє до її

завершення. Для окремих дій дозвіл вважається дійсним за умови, що ці дії належним чином описані в тексті дозволу та сам автор не відкликав свій дозвіл. Треба підкреслити, що доручення видається з однієї причини, оригінал завжди пред'являється, і в будь-якому випадку на ньому повинні бути всі формальні ознаки його дійсності. Це означає, що повинні бути конкретно зазначені всі дії, на які надається доручення, а також особа, яку уповноважують, власноручний підпис довірителя та засвідчення оригіналу підпису.

Основні відмінності довіреності від доручення полягають у тому, що доручення спрямоване насамперед на інтереси уповноваженої особи, тоді як довіреність, як правило, сприяє інтересам того, хто її надає, і що уповноважена особа в дорученні діє від свого імені, а за довіреністю – від імені того, кого представляє [60].

ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ

*Ο/Η κάτωθι υπογεγραμμένος/η
του και της
γεννηθείς την, στην
κάτοικος, οδός
αρ....., με ΑΔΤ/Διαβατηρίου που εκδόθηκε την
..... από το*

Εξουσιοδοτώ

*Τον/Την
του και της
γεννηθείς την, στην
κάτοικος, οδός
αρ....., με ΑΔΤ/Διαβατηρίου που εκδόθηκε την
..... από το*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

...../...../20...
Ο/Η Εξουσιοδοτ.....

ДОРУЧЕННЯ

*Я, що нижче підписався(-лась) (прізвище, ім'я).....
 син (ім'я батька)..... та (ім'я матері).....
 народився (дата)....., у (місто).....
 мешканець (міста)....., вул.....
 №....., з посвідченням особи/паспортом №..... який був виданий
 (дата, ким).....*

Доручаю

*(Прізвище, ім'я)
 син (ім'я батька)..... та (ім'я матері).....
 народився (дата)....., у (місто).....
 мешканець (міста)....., вул.....
 №....., з посвідченням особи/паспортом який був виданий
 (дата, ким).....*

.....
 (дата)...../...../20...

Доручитель.....

Подібним чином складається доручення і в українській мові:

ДОРУЧЕННЯ

*Я, Прокопенко Олександр Вікторович, доручаю Іваненку Сергію Михайловичу
 отримати грошовий переказ у сумі, що надійшов на моє ім'я з
 редакції газети «Освіта».*

Дата (підпис) О.В. Прокопенко

Підпис Прокопенка О.В. засвідчую:

Директор..... (підпис) А.В. Максимов

Відмінності в будові новогрецьких та українських текстів довіреностей можна помітити відразу. За словами А. Столярової, інформація, подана в грецьких та українських текстах довіреностей про довірителя і довірену особу, практично повністю збігається. Дещо докладніше в грецьких, ніж в українських довіреностях, сказано про особу нотаріуса. Інформація про нього подана напочатку грецької довіреності. Тексти обома мовами можна умовно поділити на два блоки: у першому, основному блоці, подається інформація

про довірителя та довірену особу і викладається суть доручення; у другому, заключному блоці, зазначаються деталі оформлення довіреності, вказується плата, яку стягнуто з довірителя (в грецьких текстах); в українських побуває загальне формулювання: «Стягнуто плати за домовленістю».

На відміну від загального членування тексту довіреності, яке в основному збігається, спосіб подачі інформації в грецьких та українських довіреностях суттєво різняться. Грецьким текстам довіреностей притаманна надмірна розповідність, у них міститься докладний опис того, коли, о котрій годині постав перед нотаріусом довіритель і що попросив зробити. До того ж текст грецької довіреності написаний від першої особи – особи нотаріуса, який докладно розповідає спочатку про себе, а потім вже про клієнта. Таким чином, головною дійовою особою у грецькій довіреності виявляється нотаріус [48., с. 60-61].

Подаємо стандартну частину грецької довіреності (з перекладом):

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ

Στις Αχαρνές της Αττικής σήμερα στις είκοσι οχτώ (28) του μηνός Σεπτεμβρίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι (2020), ημέρα Δευτέρα και στο Συμβολαιογραφείο μου που βρίσκεται επί της οδού Πάρνηθος αριθμός 23, σε μένα τη Συμβολαιογράφο και κάτοικο Αχαρνών ANNA ΠΑΥΛΙΔΟΥ, που έχω την έδρα μου στις Αχαρνές της Αττικής, ενεφανίσθη η μη εξαιρετέα από το νόμο (ονοματεπώνυμο) (πλήρη στοιχεία) και ζήτησε τη σύνταξη του παρόντος πληρεξουσίου και μου δήλωσε ότι διορίζει ειδικό πληρεξούσιο, αντιπρόσωπο και αντίκλητό της τον κ. ΠΕΤΡΟ ΙΩΑΝΝΙΔΗ (πλήρη στοιχεία), προς τον οποίο δίνει ειδική εντολή, πληρεξουσιότητα και το δικαίωμα για λογαριασμό της εντολέα του να προβεί σε κάθε πράξη και ενέργεια η οποία είναι απαραίτητη για ...

Σε βεβαίωση των ανωτέρω συντάχθηκε το παρόν σε δύο φύλλα και εισπράχθηκαν για τέλη και δικαιώματά μου με ένα αντίγραφο ευρώ και αφού διαβάστηκε καθαρά και μεγαλόφωνα στην εμφανισθείσα και βεβαιώθηκε, υπογράφηκε από αυτήν και εμένα, όπως Νόμος ορίζει.

*ΝΟΜΕΡ**ΔΟΒΙΡΕΝΙΣΤЬ*

В м. Ахарнес, обл. Аттики, сьогодні, 28 (двадцять восьмого) числа, місяця вересня 2020 р. (дві тисячі двадцятого року), день тижня понеділок, в мою контору, яка знаходиться по вул. Парніфос, буд. 23, з'явився до мене, нотаріуса м. Ахарнес, жительки м. Ахарнес Анни Павлідου, дочки Параскеваса, з центральним офісом в м. Ахарнес обл. Аттики, не виключена законом (Π.Ι.), (повні дані), яка попросила скласти це доручення, в якому вона повідомила, що призначає в якості своєї особливої довіреної особи, представника та повіреного у справах та отриманні кореспонденції пана Петроса Іоаннідіса (повні дані), якому вона дає особливе доручення, повноваження і право від імені свого довірителя здійснювати всі дії, необхідні для...

З метою підтвердження всього вищезазначеного, було складено це доручення на 2 (двох) аркушах. За оформлення цього доручення з 1 (однією) копією стягнуто євро (сума прописом). Це доручення я прочитала вголос та чітко вищевказаному доручителю, яка вислухала його та підтвердила весь його зміст, підписала його, а також і я, нотаріус, як обумовлює закон.

*ДОРУЧИТЕЛЬ / підпис**НОТАΡΙУС / підпис*

На відміну від грецьких, українські тексти довіреностей є більш короткими та лаконічними. Головною дійовою особою в них виступає довіритель, адже текст пишеться саме від його імені. Роль нотаріуса є вторинною: він має засвідчити підпис довірителя. Короткі відомості про нотаріуса з'являються лише в заключній частині, де зазначається, ким завірений підпис довірителя.

Довіреність повинна мати всі необхідні реквізити: місце і дату складання, строк дії (прописом), прізвище, ім'я, по батькові довірителя та довіреної особи (повну назву юридичної особи), місце проживання (місцезнаходження юридичної особи) представника та особи, яку представляють, а за необхідності – посаду, яку вони обіймають, коло повноважень. Відсутність у довіреності дати вчинення робить її недійсною. Іншим обов'язковим реквізитом є підпис довірителя, а для довіреності, яка видається від імені юридичної особи — прикладення печатки цієї юридичної особи.

Форма довіреності може бути звичайною письмовою або письмовою нотаріальною. Нотаріально посвідчена довіреність вимагається на вчинення правочину, який потребує нотаріального посвідчення у випадках, передбачених законом або домовленістю сторін.

Довіреність на одержання заробітної плати, стипендії, пенсії, аліментів, інших платежів та поштової кореспонденції (поштових переказів, посилок тощо) може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, навчається, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання.

Нотаріуси посвідчують довіреності, складені від імені фізичної особи або юридичної особи, на ім'я однієї або кількох осіб з чітко визначеними юридичними діями, які належить учинити представникові.

Посвідчені нотаріусами довіреності, а також довіреності, видані в порядку передоручення, припинення їх дії, підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей у порядку, установленому Положенням про Єдиний реєстр довіреностей.

Довіреність на вчинення правочину, який відповідно до його змісту може бути вчинений лише особисто довірителем, нотаріусом не посвідчується [38].

Наведемо приклад української довіреності [14]:

ДОВІРЕНІСТЬ

м. Кропивницький

дата

Цією довіреністю (повне найменування юридичної особи) в особі керівника (посада) (ПІБ), що діє на підставі статуту (положення) уповноважує (ПІБ та паспортні дані (серія, номер, ким та коли виданий) особи, яку уповноважують) представляти інтереси у відділі державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців міської ради міста Кропивницького з питань включення відомостей про юридичну особу, про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, отримання витягу про юридичну особу та документів з реєстраційної справи, створення відокремлених підрозділів, державної реєстрації змін до відомостей про відокремлений підрозділ юридичної особи та державної реєстрації припинення відокремленого підрозділу, з питань внесення запису щодо припинення та проведення ліквідації (реорганізації) юридичної особи, з питань виправлення помилок, для чого йому (їй) надається право подавати, отримувати, підписувати заяви та інші необхідні для цього документи.

Довіреність діє до « ___ » _____ 20__ року

Зразок підпису _____

Керівник

підпис

ПІБ

М.П.

Або такий варіант:

Д О В І Р Е Н І С Т Ь

Місто Київ, дев'ятнадцятого листопада дві тисячі двадцять третього року

Я, Сидоренко Іван Іванович, ідентифікаційний номер ..., (паспорт ... №..., виданий ... (ким) ... (де) ... (коли)), який мешкає за адресою: м., вул. ..., буд. ..., кв. ..., за попередньою усною домовленістю сторін, цією довіреністю

уповноважую:

гр. Михайлова Олександра Олександровича, (паспорт №..., виданий ...), який мешкає за адресою ...

бути моїм повноважним представником в

з питань

Для цього надаю йому право подавати від мого імені необхідні заяви, ..., а також виконувати всі інші дії, пов'язані з цією довіреністю.

Довіреність видана без права передоручення, строком до дев'ятнадцятого листопада дві тисячі двадцять четвертого року.

Підпис (довірителя)

Місто Київ, 19 листопада 2023 р., ця довіреність посвідчена мною, Перовською О. І., приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу.

Довіреність підписав Сидоренко Іван Іванович у моїй присутності.

Особу гр. Іваненка І. І., який підписав довіреність, встановлено, дієздатність його перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за № _____

Стягнуто плати за домовленістю.

Приватний нотаріус _____

М.П.

Проаналізувавши переклади доручень і довіреностей українською мовою, можемо казати про такі види перекладу та лексичні трансформації (повтори зазначати не будемо):

- еквівалентні відповідники:

Διαβατήριο – Паспорт

Συμβολαιογράφος – Нотаріус

Αντιπρόσωπος – Представник

Αντίκλητος – повірений

Αντίγραφο – копія

Εντολέας – Доручитель

Νόμος – Закон

- описовий переклад:

Ο/Η κάτωθι υπογεγραμμένος/η – Я, що нижче підписався (-лась)

- контекстуальна заміна:

Εμφανισθείς, η εμφανισθείσα / ο εμφανιζόμενος, η εμφανιζόμενη –

Доручитель (досл.: той, що з'явився)

- додавання слова:

Το παρόν – цей документ

- вилучення слова:

Συμβολαιογραφείο – контора (пропущене слово *нотаріальна*)

- заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови:

Εκδόθηκε – виданий тощо.

Серед аббревіатур ми зустріли лише: АДΤ (Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας)
– номер посвідчення особи

Однією з характерних рис офіційно-ділового стилю є домінування в текстах довіреностей складнопідрядних речень, до того ж ускладнених великою кількістю однорідних членів. Проте, в грецьких текстах такі конструкції зустрічаються значно частіше, ніж в українських. В першій частині грецької довіреності подаються відомості про нотаріуса, довірителя, довірену особу та характер і суть доручення; текст переобтяжений однорідними членами та означальними підрядними, що вводяться за допомогою *που / ο οποίος*, і складає одне речення, що часто займає півтори-дві сторінки тексту і становить окремий абзац. А. Столярова пов'язує це з консерватизмом грецьких юристів, які продовжують складати довіреності за формою, що утвердилася ще в ХІХ ст. Хоча текст написаний димотикою, його форма така ж, якою була і за часів, коли довіреності складалися архаїзованою кафаревусою. До того ж, якщо кафаревуса з її розвинутою системою дієприкметників часто дозволяла уникнути зайвих підрядних, особливо означальних, то димотика цього забезпечити не може. З огляду на це димотичний текст довіреності стає ще складнішим за синтаксисом, порівняно з кафаревусним [48, с. 63].

Досліджуючи синтаксис українських довіреностей, дослідниця зазначає, що він значно простіший у порівнянні з грецькими. Перший блок тексту, що містить відомості про довірителя, довірену особу та сутність доручення, складається як мінімум з двох речень. Хоча вони і є складнопідрядними, часто їхньому легшому прочитанню сприяє візуальна розбивка речень на блоки, що оформлюються в окремі абзаци. Ключові слова

(на кшталт «уповноважую») можуть розташовуватися по центру. До того ж, для уникнення зайвих підрядних, інформацію (напр., адресу, номер паспорта, ідентифікаційний номер тощо) часто поміщають у дужки, щоб вони не заважали швидко схоплювати суть тексту. Другий блок українського тексту взагалі є лаконічним та конспективним. Тут майже всі речення прості та абсолютно всі – короткі та обсягом [48, с. 63].

При перекладі довіреностей, хоча перекладач має відтворити текст повністю і більшість структур зберігається, пасивні конструкції не завжди перекладаються пасивними, і навпаки, активні конструкції на завжди перекладаються активними. Так, маємо такі приклади:

[Το πληρεξούσιο] *διαβάστηκε* καθαρά και μεγαλόφωνα στην εμφανισθείσα και *βεβαιώθηκε, υπογράφθηκε* από αυτήν και εμένα, όπως Νόμος ορίζει – [Це доручення] я *прочитала* вголос та чітко вищевказаному доручителю, яка вислухала його та *підтвердила* весь його зміст, *підписала* його, а також і я, нотаріус, як обумовлює закон.

На рівні морфології в текстах грецьких довіреностей спостерігається наявність достатньо великої кількості проявів кафаревуси, що є притаманним для всіх сучасних грецьких процесуальних документів. Причому одні довіреності можуть містити більше елементів кафаревуси, інші – менше. Через те маємо варіативність форм деяких слів, словосполучень та подекуди й юридичних термінів, наприклад: *στις είκοσι οχτώ (28) του μηνός / μήνα Σεπτεμβρίου, βρίσκεται επί της οδού Πάρνηθος / στην οδό Πάρνηθος, ενεφανίσθη / εμφανίσθηκε (εμφανίστηκε), ο μη εξαιρετέος / εξαιρούμενος από το νόμο, γεννηθείς, γεννηθείσα / γεννημένος, γεννημένη, προς τον οποίο / στον οποίο δίνει ειδική εντολή, ο εντολεύς / ο εντολέας, ο εμφανισθείς, η εμφανισθείσα / ο εμφανιζόμενος, η εμφανιζόμενη* тощо. Українською такі варіанти перекладаються однаково, звичайними словами, оскільки в Україні не було протиставлення книжної і розмовної мови (відповідно: *двадцять восьмого числа місяця вересня, знаходиться на вулиці Парніфос, з'явився (з'явилась)*,

не виключений законом, народжений (народжена) або (певного) року народження, якому доручає, доручитель тощо).

Отже, аналіз перекладу шаблонних документів та довіреностей показав, що найбільше при перекладі використовуються еквівалентні відповідники, рідше контекстуальна заміна; серед лексичних трансформацій – конкретизація значення слова, додавання слова, рідше вилучення слова.

Висновки до Розділу 2

Проведений аналіз перекладу грецьких документів українською мовою дозволяю зробити такі висновки:

1. Будь-які юридичні тексти є досить складними для розуміння, і це створює труднощі для перекладу. У випадку з новогрецькою мовою справа ускладнюється тим, що донедавна мовою офіційних документів була кафаревуса, і в галузі юриспруденції досі використовуються застарілі мовні штампи, не властиві сучасній мові синтаксичні конструкції тощо. Крім того, при перекладі треба враховувати особливості юридичної системи країн.

2. У юридичній літературі на сьогодні немає єдиного загальноприйнятого поняття документа. Найбільш поширеним є визначення документа як будь-якого джерела інформації, передання людської думки, знань незалежно від того, чи втілене воно в матеріально фіксованій формі або є провідником (передавачем) інформації в часі.

3. Проаналізувавши документи на підтвердження факту народження в новогрецькій та українській мові і їх переклад з грецької мови українською, можемо перш за все зазначити, що форма та зміст цих документів у новогрецькій і українській мовах мають певні розбіжності, зокрема, в новогрецькій мові існують два документи – свідоцтво про народження та актовий запис про народження, а в українській лише один – свідоцтво про народження; грецькі документи містять більше інформації про особу, ніж

українські. При перекладі документів були застосовані такі види перекладу, включаючи лексичні трансформації: еквівалентні відповідники, калькування, контекстуальна заміна, конкретизація, генералізація, додавання слова, перестановка слів. При перекладі власних назв (назв населених пунктів, вулиць, районів тощо) використовується транслітерація. Морфологічних та синтаксичних особливостей перекладу не виявлено. Аббревіатури передаються перекладом повної форми словосполучення.

4. У документах стосовно шлюбу в двох мовах теж виявлені відмінності, починаючи від власне видів документів (дозвіл на одруження, актовий запис про шлюб, свідоцтво про сімейний стан у Греції і свідоцтво про шлюб та свідоцтво про розлучення в Україні). При перекладі окрім зазначених вище видів перекладу і лексичних трансформацій використовуються також: переклад неоднозначних слів (вибір відповідника), вилучення слова. Відмічаємо, що мова, яка використовується у дозволі на укладання шлюбу, є більш канцелярською у порівнянні з іншими документами, в ній використовуються прийменники та сполучники кафаревуси, які при перекладі замінюються на загальноживані слова або конструкції. Решта документів не мають якихось морфологічних та синтаксичних особливостей при перекладі українською мовою.

5. Проаналізувавши переклад грецьких доручень і довіреностей українською мовою, можемо зазначити, що за структурою і змістом тексти грецьких довіреностей є більш деталізованими, ніж тексти українських, містять розлогі описи, складні синтаксичні конструкції переважно з підрядним зв'язком, часто ускладнені великою кількістю однорідних членів. Під час перекладу довіреностей більшість структур зберігається, але пасивні конструкції не завжди перекладаються пасивними. При перекладі зустрічаємо такі види перекладу і лексичних трансформацій: еквівалентні відповідники, описовий переклад, контекстуальна заміна, додавання слова, вилучення слова, заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови. На рівні морфології в текстах грецьких довіреностей спостерігається

наявність достатньо великої кількості проявів кафаревуси. З цим пов'язана наявність варіативних форм деяких слів і словосполучень, які, втім, українською перекладаються однаково, звичайними словами, оскільки в Україні не було протиставлення книжної і розмовної мови.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних джерел і практичного матеріалу дає підстави зробити такі висновки:

1. Вивченням юридичного дискурсу та перекладу юридичних текстів займалася велика кількість вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (А.Л. Арцишевська, М.І. Любченко, О.О. Ходаковська, А.А. Столярова, О.С. Богайчук, Д. Као, М. Канеллопулу-Боті, К.Е. Валеонтіс, С. Шарчевич, А. Тросборг, П.М. Тієрсма тощо).

2. Переклад юридичних текстів є одним із найскладніших видів перекладу, оскільки для здійснення якісного перекладу необхідні не лише навички володіння лексикою країн перекладу, а й знання особливостей використання юридичної термінології, а також володіння лінгвокультурологічною компетенцією. У зв'язку з наявністю великої кількості рис, що є характерними для різних правових держав, переклади юридичних текстів мають бути коректними, точними та правильними, оскільки відображають певну форму дій, принципів та норм поведінки людей у правових державах.

3. Існує велика кількість класифікацій способів (прийомів) перекладу, які мають між собою певні подібності. В своїй кваліфікаційній роботі ми спираємося на класифікацію В. Карабана, який виділяє словникові відповідники (перекладні еквіваленти і безеквівалентні одиниці); переклад неоднозначних слів (вибір варіативного відповідника); транскодування (транскрибування, транслітерування, змішане транс кодування, адаптивне транскодування); калькування (дослівний переклад); контекстуальна заміна; смисловий розвиток; антонімічний переклад (формальна негативація); описовий переклад.

4. У випадку, коли винайдення слова-відповідника стає неможливим, перекладач вдається до перекладацької трансформації, тобто до перетворення внутрішньої форми слова чи словосполучення або ж його повної заміни.

Серед лексичних трансформацій маємо такі: конкретизація значення слова; генералізація значення слова; додавання слова; вилучення слова; заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; перестановка слова (В. Карабан).

5. Під час перекладу необхідно брати до уваги той факт, що юридичні документи належать до різних типів документації, кожна категорія документів відрізняється властивим їй стилем і мовними особливостями, які повинні бути збережені в контексті перекладу. Важливо, щоб документ читався і звучав мовою перекладу так само, як ніби цією мовою і був складений. При перекладі важливо врахувати не тільки послідовність використання термінології, а й культурну складову.

6. Проаналізований фактичний матеріал засвідчив існування суттєвих відмінностей у будові та способі подачі інформації в текстах грецьких та українських документів. Грецькі тексти містять більше інформації, ніж відповідні українські, деталізовані описи, складні синтаксичні конструкції з кількома підрядними реченнями, переобтяжені однорідними членами. Крім того, грецьким довіреностям властива досить широка морфологічна варіативність, викликана впливом кафаревуси, що досі триває. Натомість мова українських документів не містить архаїзмів та застарілих морфологічних форм; у синтаксисі також переважають складнопідрядні речення, які, проте, є коротшими, візуально членуються на абзаци, а деяка інформація подається в дужках для уникнення зайвих підрядних.

7. При перекладі грецьких документів українською повністю зберігається обсяг документу, його форма і структура, послідовність подання інформації. У синтаксисі переважають складнопідрядні речення і пасивні конструкції, однак, не завжди пасивні конструкції перекладаються пасивними, а активні активними. Досить часто великі за обсягом грецькі речення розбиваються на два. Кафаревусні морфологічні форми перекладаються українською звичайними словами.

8. При перекладі документів переважно використовувались такі способи перекладу: словникові відповідники (еквівалентні відповідники), калькування, контекстуальна заміна; серед лексичних трансформацій переважають конкретизація значення слова і додавання слова. При перекладі власних назв (назв населених пунктів, вулиць, районів тощо) використовується транслітерація. Аббревіатури перекладаються повною формою словосполучення.

9. Виконання перекладу юридичної документації є непростим завданням для перекладача, оскільки він повинен володіти спеціальною термінологічною лексикою та знати особливості використання іноземної юридичної термінології в конкретному контексті, а також орієнтуватися в чинному законодавстві. Перспективами подальших досліджень може стати вивчення лексико-семантичних і стилістичних особливостей перекладу юридичної лексики в художніх творах новогрецької літератури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ

1. Арцишевська А. Л. Фахова юридична мова: сучасні тенденції та особливості перекладу. Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Філологія (мовознавство). 2013. № 17. С. 248–252. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2013_17_54 (дата звернення: 17.10.2023)
2. Бибик С.П. Офіційно-діловий стиль: термінологічна субпарадигма енциклопедії української лінгвостилістики. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки. Scientific Herald of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Philological Sciences.* Редкол.: С.М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. Київ: Міленіум, 2018. Вип. 292. С. 185–191.
3. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Раденька С. В. Термінологія та переклад: навчальний посібник для студентів філол. напрямку підготовки. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
4. Богайчук О. С. Лексичні трансформації в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2021. №49. Том 2. С. 143–146. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v49/part_2/34.pdf (дата звернення: 17.10.2023)
5. Бондаренко О. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології.* 2015. Вип. 1. С. 76–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppsf_2015_1_10 (дата звернення 15.12.2023)
6. Бріцина В. М. Сучасне діловодство: зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини. Київ: Довіра, 2007. 687 с.
7. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник української мови. Київ: ВТФ Перун, 2001. 1440 с.

8. Волченко О.М., Нікішина В.В. Відтворення англійських юридичних термінів як перекладознавча проблема. *Молодий вчений*. 2018. № 4.4. С. 85-88.
9. Голев Н. Д. Юридична мова: навчальний посібник. Київ : Наука, 2013. 233 с.
10. Гонгало С. Й. Поняття документів, їх види, способи розпізнання та захисту. *Наукові записки: Серія «Право»*. Випуск 7. Острог : Видавництво НаУ «ОА», 2006. С. 153–156.
11. Дерді Е.Т. Словотвірні та структурно-семантичні характеристики англійських юридичних термінів : дис., канд. філол. наук : 10.02.04 / Дерді Емма Тіберіївна. Київ, 2003. 284 с.
12. Дерябіна А.А. Мова права як фахова мова. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2014. №8. С. 81–84.
13. Довіреність. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C> (дата звернення: 02.12.2023)
14. Довіреність. *Центр надання адміністративних послуг міста Кропивницького*. URL: http://dozvil.kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Departament/Dovirenist_06_2022.pdf (дата звернення: 02.12.2023)
15. Довіреність: що варто знати? *Міністерство юстиції*. URL: <https://minjust.gov.ua/m/dovirenist-scho-var-to-znati> (дата звернення: 05.12.2023)
16. Документ. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82> (дата звернення: 23.10.2023)

- 17.Дорда С. В. Про деякі особливі характеристики юридичного дискурсу. *Світогляд – Філософія – Релігія : зб. наук. пр.* Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. Вип. 5. С. 146–154.
- 18.Журавель Т.В., Хайдарі Н.І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2015. № 19. Том 2. С. 148–150.
- 19.Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів: Вид-во при ЛНУ, 1989. 216 с.
- 20.Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця. 2004. 560 с.
- 21.Карпенко Н.О., Полюк І.С. Лексико-стилістичні трансформації та їх особливості при перекладі текстів офіційно-ділового стилю (двосторонні угоди між Францією та Україною). *Молодий вчений.* 2019. № 10 (74). С. 155–160.
- 22.Клименко Л.В. Семіотичні аспекти юридичних сентенцій англійської мови. *Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр.* Київ: Прайм-М, 2002. Вип. 6. Кн. 1. С. 186–194.
- 23.Клименко Н. Ф. Осново- і словоскладання у процесах номінації сучасної української мови. *Українська мова.* 2003. № 3-4. С. 83-105.
- 24.Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. Київ : Наукова думка, 1984. 252 с.
- 25.Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.
- 26.Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2001. 446 с.
- 27.Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філол. спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 368 с.

- 28.Ктитарова Н. К., Воронова З. Ю. Навчальний посібник з дисципліни «Теорія перекладу» (Вступ до перекладознавства. Загальна теорія перекладу. Лексико-граматичні проблеми перекладу) для студентів спеціальності 7.030507 «Переклад». Дніпродзержинськ, 2013. 323 с.
- 29.Курах Н.П., Труцуненко І. І., Редчиць Т. В. Лексичні трансформації у перекладі юридичних текстів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72). № 4. Ч. 1. 2022. С. 130–135.
- 30.Литвин І. М. Перекладознавство : наук. посібник. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2013. 288 с.
- 31.Логінова Л.В., Осадча М.О. Особливості перекладу англійської юридичної термінології. *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 21. Том 2. С. 73–77.
- 32.Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. 280 с.
- 33.Макарець Ю. С. До питання про принцип економії в мові та мовленні. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови. 2013. Вип. 10. С. 161–168.
- 34.Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. Київ: «Центр учбової літератури», 2009. 303 с.
- 35.Мова права. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0 (дата звернення: 17.10.2023)
- 36.Основи перекладознавства. Нямцу А.Є., Дашченко О.І., Гураль М.І., Сорвілова Т.В., Гермаківська Т.В., Тарангул І.Л., Чернівці: Рута, 2008. 312 с.
- 37.Палеха Ю., Алексеєнко К. «Вузьке і широке» визначення терміну «документ». *Соціум. Документ. Комунікація. Методологія. Соціогуманітаристика. Джерелознавство*. 2022. № 14. С. 100–115.

38. Представництво за довіреністю. *Міністерство юстиції*. URL.: https://minjust.gov.ua/m/str_20083 (дата звернення: 02.12.2023)
39. Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану. *Законодавство України. Верховна Рада України*. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.11.2023)
40. Просяна А.В. Терміносистема юриспруденції як об'єкт дослідження юридичної лінгвістики (на матеріалі термінів, утворених суфіксальним способом). *Записки з українського мовознавства*. 2016. № 23. С. 60–67.
41. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків, 2012. 376 с.
42. Роєнко Л., Горлатова О., Редько С. Особливості перекладу юридичних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*. 2021. Вип. 15. С. 91–96.
43. Руднева І. С. Юридичний дискурс як модель інституційного дискурсу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2018. Вип. 87. С. 85–91.
44. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке : монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
45. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
46. Столярова А.А. Комунікативно-прагматичні виміри новогрецьких законодавчих документів (на матеріалі кримінального, кримінально-процесуального кодексів Греції та інших юридичних текстів) [Текст] : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.14 / Столярова Анна Анатоліївна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2007. 20 с.

- 47.Столярова А.А. Мова сучасних грецьких процесуальних документів. *Мовні і концептуальні картини світу*: зб. наук. праць. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007. Вип. 21, кн. 3. С. 158–164.
- 48.Столярова А.А. Стилiстико-композиційні риси текстiв довірeностей новогрецькою та українською мовами. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 46(4). С. 56–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2013_46%284%29_10 (дата звернення: 17.10.2023)
- 49.Ходаковська О. О. Специфіка англoмoвного юридичного дискурсу та особливості його перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2014. Вип. 10(2). С. 164–167.
- 50.Чередниченко О.І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
- 51.Шевцова О. В. Лексичні трансформації при еквівалентному перекладі конвенцій з англійської та французької мов українською. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2012. Вип. 30. С. 175–178.
- 52.Шевченко М. Ю. Причини виникнення мовної компресії в англійській мові. *Лінгвістика*. 2013. Вип. 2. С. 64–72.
- 53.Юридичний переклад. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%AE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4 (дата звернення: 03.12.2023)
- 54.Ющук І. П. Українська мова : підручник. Київ: Либідь, 2008. 640 с.
- 55.Яцишин Н.П. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2(2). С. 99–103.
- 56.Alcaraz E., Hughes B. *Legal Translation Explained*. Manchester: St. Jerome, 2002. 216 p.

57. Bhatia V. K., Candlin C. N., & Engberg J. (Eds.). *Legal Discourse Across Cultures and Systems*. Hong Kong University Press. 2008. 356 p.
58. Cao D. *Translating law*. Clevedon: Multilingual Matters, 2007. 208 p.
59. Capone A., Poggi F. *Pragmatics and law: Philosophical perspectives*, Springer int. publishing, Switzerland, 2016. 283 p.
60. Markou M. Το δίλημμα του πληρεξουσίου και της εξουσιοδότησης. *LinkedIn*. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/%CF%84%CE%BF-%CE%B4%CE%AF%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BE%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-maria-markou> (дата звернення: 24.11.2023)
61. Newmark P. *A Textbook of Translation*. New York : Prentice. 292 p.
62. Repository of most commonly used public documents. *Public Documents. European Commission*. URL: https://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/repositories/commonly-used-public-documents/el_en.htm (дата звернення: 17.11.2023)
63. Sarsevic S. *New Approach to Legal Translation*. The Hague-London-Boston: Kluwer Law International, 1997. 308 pp.
64. Šarčević S. *Legal Translation and Translation Theory: a Receiver-oriented Approach*, Actes du Colloque International “La Traduction Juridique, Histoire, théorie(s) et pratique”, organisé par l’École de Traduction et d’Interprétation de l’Université de Genève, 17-19 février 2000. URL: <http://www.tradulex.com/Actes2000/sarcevic.pdf> (дата звернення 17.12.2023)
65. Stolze R. *Translation and Law*. SYNAPS – A Journal of Professional Communication, 2013. T. 28. Σ. 3-13.

66. Tiersma P. M. *Legal language*. University of Chicago, 1999. 328 p.
67. Trosborg A. The performance of Legal Discourse. *Hermes, Journal of Language and Communication in Business*, 1992. P. 9–19.
68. Βαλεοντής Κ.Ε., Κριμπάς Π.Γ. *Νομική γλώσσα, νομική ορολογία – Θεωρία και πράξη*. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη, 2014. 380 σ.
69. Βαλεοντής Κ. Οι συντομομορφές στην ελληνική γλώσσα – Σχηματισμός ελληνικών αρκτικολέξων αρκτικολέξων και ακρωνύμων. 12^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» 7-9 Νοεμβρίου 2019, Αθήνα. URL: https://www.eleto.gr/download/Conferences/12th%20Conference/Presentations/12th-02_1-2_ValeontisKostas_Presentation.pdf (дата звернення 15.12.2023)
70. Βλαχόπουλος Σ. *Πολυγλωσσία στο δίκαιο. Μετάφραση νομικών κειμένων και δικαστηριακή διερμηνεία*. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη. 2014. 176 σ.
71. Δημόσια έγγραφα – European e-Justice Portal. URL: https://e-justice.europa.eu/551/EL/public_documents (дата звернення: 17.11.2023)
72. Κανελλοπούλου-Μπότη Μ. Η μετάφραση των νομικών κειμένων. *Ελληνική γλώσσα και ορολογία. Ανακοινώσεις 1^ο Συνεδρίου*. Αθήνα, 1997. Σ. 272–279.
73. Κοκκινίδου Α. Διδασκαλία της νομικής μετάφρασης: σχέδιο μαθήματος. *Πρακτικά της 6^{ης} Συνάντησης Ελληνόφωνων Μεταφρασεολόγων*, Τομέας Μετάφρασης του Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ. 25-27 Μαΐου 2017, Θεσσαλονίκη. URL: <https://www.academia.edu/39969345> (дата звернення: 02.12.2023)
74. Κοκκινίδου Α. Επάγγελμα Νομικός Μεταφραστής. *Πρακτικά της 5^{ης} Συνάντησης Ελλήνων Μεταφρασεολόγων*, 2015. URL: http://echo.frl.auth.gr/5th_trad_congress/proceedings/Kokkinidou.pdf (дата звернення: 02.12.2023)
75. Κριμπάς Π.Γ., Σφακιανάκη Μ. Ο βαθμός νομικής δεσμευτικότητας του μεταφράσματος ως παράγοντας διαμόρφωσης της πρόθεσης του νομικού μεταφραστή στο: *Όψεις της ελληνόφωνης Μεταφρασεολογίας- Μελέτες για*

- τη μετάφραση αφιερωμένες στην Τώνια – Νενοπούλου Δρόσου* (Επιμέλεια: Ε.Κουρδής – Ε.Λουπάκη), Α.Π.Θ., Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας – Τομέας Μετάφρασης, 2015. Σελ.71–85.
- 76.Κριμπάς Π.Γ. Συμβολή στη Μεταφρασεολογία. Αθήνα : Γρηγόρης, 2005. 94 σ.
- 77.Μελαδάκη Μ. Η μετάφραση νομικών κειμένων. *Κωνσταντίνος Παλαιολόγος. Λογοτεχνία και Μετάφραση.* <http://konstantinos-paleologos.blogspot.com/2019/07/h.html> (дата звернення: 13.11.2023)
- 78.Χάρης Γ. Μεταφραστής ή συγγραφέας; URL: <http://yannisharis.blogspot.gr/2008/11/blog-post.html> (дата звернення: 15.11.2023 р.).